វិធីប្រើ

វណ្ណយុត្តិ នឹង ខណ្ឌសញ្ញា

ACCENTS ET SIGNES DE PONCTUATION

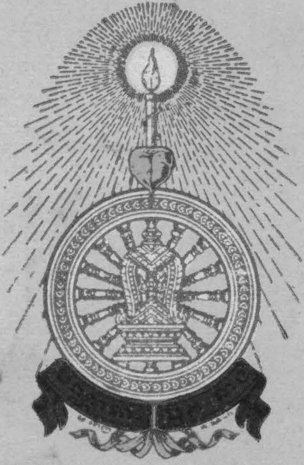

ព.ស. ២៤៩៨ គ.ស. ១៩៥៥

បណ្ណាគារ ប៊ុក-តាង ភ្នំពេញ

CA 15

វិធីប្រើ

វណ្ណយុត្តិ និង ខណ្ឌសញ្ញា

le 21 Sept. 1956
Watanabé
Ambassade du Japon
à
Phnom-Penh

វិធីប្រើ

វណ្ណយុត្តិ និង ខណ្ឌសញ្ញា

រៀបរៀងដោយ

ឃួន - ប៊ុត

ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា ប៉ុណ្យ-សុភ្ពាន (ជម្ពាភមោ)
សាស្ត្រាចារ្យសំស្ក្រឹត នៅពុទ្ធិកវិទ្យាល័យព្រះសុរាម្រិត

និងជា

គណៈកម្មការវប្បធម៌

ព្រះមហា ញ៉ុក-ថែម
សាស្ត្រាចារ្យភាសាខ្មែរ នៅវិទ្យាល័យព្រះស៊ីសុវត្ថិ

ពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់

បោះពុម្ពលើកទី ១

ចំនួន ២.០០០ ច្បាប់

ព.ស. ២៤៩៨, គ.ស. ១៩៥៥

ទុកសិទ្ធិ

កថាមុខ

ដើម្បីសរសេរនិងតែងសេចក្ដីជាភាសាខ្មែរឲ្យបានត្រឹមត្រូវទៀងទាត់ អ្នកសិក្សាភាសាជាតិត្រូវតែចេះរបៀបវេយ្យាករណ៍ខ្មែរ, ដូចជា: អក្ខរាវិរុទ្ធ, វណ្ណយុត្តិ និង វណ្ណសញ្ញា នេះជាដើម ឲ្យបានម៉ត់ចត់ពិតប្រាកដ ទើបគេអាចនិយាយ, សរសេរ ឬ បោះពុម្ពភាសាជាតិបានត្រឹមត្រូវមានរបៀបរៀបរយតាមបែបបទដែលលោកបានបញ្ញត្តិទុកមក ។

វណ្ណយុត្តិ និង វណ្ណសញ្ញា ជាផ្នែកមួយនៃវេយ្យាករណ៍ខ្មែរ ដែលខ្ញុំបានផ្ដើមរៀបរៀងឡើងនេះ ដោយមានសង្ឃឹមថានឹងបានជាប្រយោជន៍ដល់អ្នកសិក្សាភាសាជាតិ នៅឱកាសដែលប្រទេសជាតិកំពុងបង្ខំពង្រីកភាសាជាតិ ឲ្យបានរីកធំទូលំទូលាយឡើងក្នុងសម័យប្រទេសជាតិបានទទួលឋានៈជារដ្ឋឯករាជ្យបរិបូណ៌មួយក្នុងពិភពលោក ។

វេយ្យាករណ៍ និង វណ្ណយុត្តិ ដែលខ្ញុំបាន រៀបរៀងឡើងនេះ មានសេចក្ដីពន្យល់អំពីវិធីប្រើ ព្រមទាំង ឧទាហរណ៍សព្វគ្រប់ ល្មមសម្រេចប្រយោជន៍ដល់អ្នក សិក្សាភាសាជាតិគ្រប់ជាន់គ្រប់ថ្នាក់បាន ។

មួយវិញទៀត វេយ្យាករណ៍ និង វណ្ណយុត្តិ នេះ ខ្ញុំបានដកស្រង់អំពីច្បាប់ទាំងឡាយមាន វចនា-នុក្រមខ្មែរ ជាដើម ដែលលោកអ្នកប្រាជ្ញបានរៀបរៀង ទុកមកហើយ ព្រមទាំងបានរៀបរៀងបន្ថែមខ្លះទៀត ដើម្បី បង្រួបបង្រួមការប្រើប្រាស់ភាសាជាតិ តាមសម័យនិយម ។

នៅទីបំផុត, ខ្ញុំសូមឧទ្ទិសសៀវភៅនេះ ដល់យុវជន ខ្មែរគង់គម្ពុជរដ្ឋទាំងមូល ឲ្យបានចំរើនល្អតលាស់ដុះដាល ដោយវិជ្ជាអក្សរសាស្ត្រជាតិគ្រប់ៗ គ្នាកុំបីអាក់ខានឡើយ !

ភ្នំពេញ, នៅថ្ងៃអាទិត្យ ១៥ កើត ខែជេស្ឋ ឆ្នាំមមែសប្ដស័ក

២៤៩៨

ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៥ ខែមិថុនា ———

១៩៥៥

ជួន-ប៊ុត

បញ្ជីមាតិកា

មាតិកានុក្រម ទំព័រ

វណ្ណយុត្តិ

ពាក្យថាវណ្ណយុត្តិ ១
វណ្ណយុត្តិចែកចេញជាពីរពួក ១
វណ្ណយុត្តិ ១១ យ៉ាង ២
វណ្ណសញ្ញា ២០ យ៉ាង ៤

វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ

រស្សសញ្ញា ឬ បន្តក់ ៦
មូសិកទន្ត ឬ ធ្មេញកណ្ដុរ ៩
ត្រីស័ព្ទ ១៣
សំយោគសញ្ញា ២០
របាទ ឬ រេផៈ ២៤
ទណ្ឌឃាត ឬ បដិសេធ ២៧
លេខអស្ដា ៣២
វិសជ្ជនីយ ឬ វិសគ្គៈ ឬ រះមុខ ៣៤
យុគលពិន្ទុ ៤០
កាកបាទ ឬ ជើងក្អែក ៤៧
លេខទោ ឬ អាមេណ្ឌិតសញ្ញា ៥០

វិធីប្រើខណ្ឌសញ្ញា	ទំព័រ
កុក្កុដនេត្រ ឬ ភ្នែកមាន់	៥៣
ខណ្ឌ ឬ ល្បះ	៥៥
ល្បះចប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន	៥៨
គោមូត្រ	៦០
រ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប	៦២
រដ្ឋសញ្ញា (យតិភង្គ, នយសញ្ញា)	៦៤
មច្ឆណ្ឌសញ្ញា ឬ ពងត្រី	៧៤
បេយ្យាល	៧៨
អាទិសង្កេត	៧៩
ក្បៀស	៨១
ចំណុចក្បៀស	៨៣
ចំណុចពីរគូស ឬ ទ្វិពិន្ទុលេខ	៨៥
បុច្ឆនសញ្ញា	៨៧
ឧទានសញ្ញា (អច្ឆរិយសញ្ញា, វិម្ហយ–, សំវេគ–)	៨៩
វិឡារសញ្ញា ឬ អញ្ញប្រកាស	៩២
អន្តរសញ្ញា	៩៤
វង់ក្រចក ឬ នខសញ្ញា	៩៧
វង់ជង្កៀប	៩៩
វង់ក្រចកចំហៀង ឬ អឌ្ឍនខសញ្ញា	១០២
អវគ្គហសញ្ញា	១០៥
បកិណ្ណកសញ្ញា	១០៨

វណ្ណយុត្តិ

ក្នុងភាសាខ្មែរ មានសញ្ញាទាំងឡាយសម្រាប់ប្រើបន្ថែម ឬ ប្រើផ្សំជាមួយនឹងអក្សរ ដើម្បីលំអៀងសព្ទដើមឲ្យប្លែកចាកលំនាំដើមក៏មាន សម្រាប់ប្រើខណ្ឌសេចក្ដីឲ្យដាច់ជាសង្កាត់ៗ ឲ្យមានរបៀបជាឃ្លា ល្បះ ឬ ជាប្រយោគនីមួយៗ ដើម្បីឲ្យងាយស្ដាប់កុំឲ្យច្រឡំសេចក្ដីក៏មាន សញ្ញាទាំងអម្បាលនោះមាន ២ ពួកគឺ៖

១) ពួកសញ្ញាដែលប្រើលើតួអក្សរឬប្រើផ្សំជាមួយនឹងអក្សរ ដើម្បីបំផ្លែងតួអក្ខរៈ ឬ សព្ទដើម ឲ្យមានសំឡេងប្លែកចាកលំនាំដើម លោកហៅថា វណ្ណយុត្តិ (សញ្ញាសម្រាប់ប្រើប្រកបនឹងអក្សរ) ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (Accents) ។

២) ពួកសញ្ញាដែលប្រើខណ្ឌសេចក្ដីឲ្យមានរបៀបជាឃ្លាជាសង្កាត់ ដើម្បីធ្វើសេចក្ដីឲ្យមានន័យកាន់តែជាក់ច្បាស់ឡើង លោកហៅថា ខណ្ឌសញ្ញា (សញ្ញាសម្រាប់ប្រើខណ្ឌសេចក្ដី) ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (Signes de ponctuation) ។

វណ្ណយុត្តិមាន ១១ គឺ:

១.— រស្សសញ្ញា ឬ បន្តក់ (់)

២.— មូសិកទន្ត ឬ ធ្មេញកណ្ដុរ (៉)

៣.— ត្រីស័ព្ទ (៊)

៤.— សំយោគសញ្ញា (៎)

៥.— របាទ ឬ រេផៈ (៌)

៦ — ទណ្ឌឃាត ឬ បដិសេធ (៍)

៧.— លេខអស្ដា (៏)

៨.— វិសជ្ជនីយ ឬ វិសគ៌ៈ ឬ រះមុខ (ះ)

៩.— យុគលពិន្ទុ (ៈ)

១០.— កាកបាទ ឬ ជើងក្អែក (+)

១១.— លេខទោ ឬ អាមេណ្ឌិតសញ្ញា (ៗ)

ក) សំនួរ

ដូចម្តេចដែលហៅថា វណ្ណយុត្តិ? វណ្ណយុត្តិ មាន ប៉ុន្មានយ៉ាង? ហៅអ្វីខ្លះ? ចូររាប់ឈ្មោះមកមើល? លេខ-អស្ដា នឹង ទណ្ឌឃាត មានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នា ឬ ប្លែកគ្នា? វិសជ្ជនីយ នឹង យុគលពិន្ទុ មានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នា ឬ

ប្លែកគ្នា? ចូរនាំយករូបគំនូសសញ្ញាដែលសួរខាងលើនេះ មកសរសេរពន្យល់ហើយប្រាប់ឈ្មោះមកផង?

ការហាត់:

១.– ចូរស្រង់យកពីបទខាងដើមនេះ ចំពោះវណ្ណយុត្តិទាំងឡាយដែលអ្នកបានឃើញ,

(១)
១) ចម្លើយ

*

* *

(១) ពាក្យ “ចម្លើយ” យើងមិនបាននាំយកមកឆ្លើយក្នុងទីនេះទេ ដោយទុកឲ្យអ្នកសិក្សារិះរកយោបល់ឆ្លើយដោយខ្លួនឯង ។

វណ្ណសញ្ញាមាន ២០ គឺៈ

១.— កុក្កុដនេត្រ ឬ ភ្នែកមាន់ . . . . (៙)

២.— ខណ្ឌ ឬ ល្បះ . . . . (។)

៣.— ល្បះចប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន . . . . (៕)

៤.— គោមូត្រ . . . . (៚)

៥.— រ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប . . . . (⌇)

៦.— វង្គុសញ្ញា (យតិភង្គ, នយសញ្ញា) . . . . (-)

៧.— មច្ឆណ្ឌសញ្ញា ឬ ពងត្រី . . . . (...)

៨.— បេយ្យាល . . . . (។បេ។ ឬ ។ល។)

៩.— អាទិសង្កេត . . . . (.)

១០.— ក្បៀស . . . . (,)

១១.— ចំណុចក្បៀស . . . . (;)

១២.— ចំណុចពីរគូស ឬ ទ្វិពិន្ទុលេខ . . . . (៖)

១៣.— បុច្ឆនសញ្ញា . . . . (?)

១៤.— ឧទានសញ្ញា (អច្ឆរិយសញ្ញា, វិម្ហយ—, សំវេគ—) (!)

១៥.— វិឡារសញ្ញា ឬ អញ្ញប្រកាស . . . . (“ ” ឬ « »)

១៦.— អន្តរសញ្ញា . . . . (‘ ’)

១៧.— វង់ក្រចក ឬ នខសញ្ញា . . . . (( ))

១៨ — វង់ដង្កៀប . . . . ([ ])

១៩ — វង់ក្រចកចំហៀង ឬ អន្តរនខសញ្ញា . . . . . ( ))

២០.— អវគ្រហសញ្ញា . . . . (ៜ)

ក) សំនួរ

ដូចម្ដេចដែលហៅថា ខណ្ឌសញ្ញា? ខណ្ឌសញ្ញា មានប៉ុន្មានយ៉ាង? ហៅអ្វីខ្លះ? ចូររាប់ឈ្មោះឲ្យសព្វគ្រប់មកមើល?

ការហាត់:

១.– ចូរស្រង់យកពីបទខាងដើមនេះ បំពោះខណ្ឌសញ្ញាទាំងឡាយដែលអ្នកបានឃើញ,

២.– ចូរស្រង់យកបំពោះខណ្ឌសញ្ញាខែរសុទ្ធដែលអ្នកបានឃើញ,

៣.– ចូរស្រង់យកសញ្ញាសាកលដែលអ្នកបានឃើញ,

១) ចម្លើយ

*

* *

វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ

(១)

[១] បន្តក់ (់)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានកំបុតខ្លីយ៉ាងនេះ (់) សម្រាប់ប្រើបំបែរសំឡេងវែង ឲ្យខ្លីកំបុតធ្ងន់, ប្រើដាក់បានចំពោះតែពីលើតួអក្សរប្រកបរបស់ពាក្យខ្មែរដែលជាស្រៈ អ, អា ពីរនេះ ហើយតួដែលប្រកបនោះជាអក្សរ ក, ង, ប, ញ, ត, ន, ប, ល, ស;

បន្តក់ធ្វើសំឡេងវែងឲ្យកំបុតខ្លី,

ឧទាហរណ៍:

កក > កក់, កង > កង់, ដាប > ដាប់, បាញ >

(១) ហៅថា "រស្សសញ្ញា" ក៏បាន ។

បាញ់, កត > កត់, គាន > គាន់, បប > បប់, ដល ដល់, ទាស > ទាស់, បង្កាក > បង្កាក់, ផ្អាល > ផ្អាល់, ស្គាល > ស្គាល់; ...

ពាក្យដែលជាប់មកពីបាលី ឬ សំស្ក្រឹត នោះបីពាក្យនោះកើតមកអំពីស្រៈ អ ឬ អា ហើយប្រកបនឹងអក្សរទាំង ៩ តួខាងលើនេះក្តី ក៏មិនត្រូវប្រើ បន្តក់ (់) *នេះ ពីលើឡើយ,*

ឧទាហរណ៍:

កុសល, កុហក, ជន, ជាតក, តាបស, ទារក, ទិវង្គត, ធនធាន, បុរស, ផលានុផល, ពល, ភព, មគ្គផល, លាមក, សាកល, សុគត, អស្តង្គត ឧបាយកល, ឱជារស ... *ជាដើម.*

កុំសរសេរ បន្តក់ *ពីលើជា:* កុសល់, កុហក់, ជន់, ជាតក់ ... ... *ដូច្នេះឡើយ ។*

មួយវិញទៀត, ស្រៈ អា ប្រកបនឹងខ្យល់ ង ក៏មិនត្រូវប្រើ បន្តក់ (់) នេះ ពីលើឡើយ ត្រូវប្រើ និគ្គហិត (ំ) នេះ ជំនួសវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ក្ដាំង, ខ្លាំង, ឃ្លាំង, ប្លាំង, ឆ្នាំង, ...:

កុំប្រើដាៈ ក្ដាង់, ខ្លាង់, ឃ្លាង់, ប្លាង់, ឆ្នាង់... ដូច្នេះឡើយ;

ញ) សំនួរ

បន្តក់ មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះ? ប្រើបានចំពោះតែពីលើស្រៈអ្វី? ប្រកបនឹងអក្សរប៉ុន្មានតួ? អក្សរអ្វីខ្លះ? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច? – ពាក្យដែលជាប់មកពីបាលីប្រើបន្តក់បានឬទេ? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច? ស្រៈ អា ប្រកបនឹងខ្យល់ ង ប្រើបន្តក់ពីលើបានឬទេ?

ការហាត់:

ចូរស្រង់យកបទខាងលើ ចំពោះពាក្យណាដែលមានប្រើបន្តក់ (់) នេះ ពីលើ;

១) ចម្លើយ

*

* *

" " " " " " " " " " " " " " " "

" " " " " " " " " " " " " " " "

(១)

(២) ត្រីសព្ទ (៊)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានរូបជាគំនូសក្បៀសពីរ មានសណ្ឋានដូចត្រីសព្ទយ៉ាងនេះ (៊) សម្រាប់ប្រើដាក់ពីខាងលើ បំបែរសំឡេងស័ព្ទអក្សរ ឃោសៈ ឲ្យទៅជាស័ព្ទអក្សរ អឃោសៈ វិញ;

(១) ហៅថា "មូសិកទន្ត" ឬហៅតាម ព.សា.ថា "សម្ងាប់" ក៏បាន។

អក្សរដែលត្រូវបំបែរនោះមាន ៩ តួគឺៈ ង, ញ, ន, ប, ម, យ, រ, ល, វ ឲ្យមានសំឡេងទៅជាៈ ង៉, ញ៉, ន៉, ប៉, ម៉, យ៉, រ៉, ល៉, វ៉ ។

សម្រាប់ប្រើដាក់លើស្រះ (ិ) ឲ្យទៅជាស្រះ (ី),

ឧទាហរណ៍ៈ

កិ > កី, ខិ > ខី, ងិ > ងី, បិ > បី, ធិ > ធី,... ។

បើមាន ស្រះ ម្ល និគ្គហិត (ំ) នេះ ទៅពីលើ, បណ្ឌិតវេយ្យាករណ៍លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ ធ្មេញកណ្ដុរ (៉) នេះ ទៅជា ក្បៀស ក្រោម (ុ) វិញ,

ឧទាហរណ៍ៈ

ញុីង, មុីង, រុីង, បុិន, បុឹ, បុីង, បុឹម, សើុង, ញុាំង, យុាំង, វុាំង,...;

កុំសរសេរជា: ញ៉ឹង, ម៉ឹង, រ៉ឹង, ប៉ិន, ប៉ឹ, ប៉ឹង, ប៉ឹម, ប៉ើង, ញ៉ាំង, យ៉ាំង, រ៉ាំង ... ដូច្នេះឡើយ ។

ចំណាំ:

១.– ចំពោះតួ "ប" ដែលជា អឃោសៈ ស្រាប់, កាលបើដាក់ មូសិកទន្ត (៉) នេះ នៅពីលើ ក៏គង់តែនៅជា អឃោសៈ ដដែល តែសព្ទប្លែកពី "ប" គឺទៅជាសព្ទ "ប៉" វិញ ។

២.– កាលបើមានពាក្យពីរព្យាង្គ ព្យាង្គខាងដើមជាអក្សរ អឃោសៈ ព្យាង្គខាងចុងមិនត្រូវប្រើ មូសិកទន្ត (៉) នេះ ពីលើឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

កញ្ញា, កន្ទាត, ក្រមា, ក្រអើមក្រវាម, ក្រវល់-ក្រវាយ, ក្រវ៉ែល, ខមាទោស, ប្រងេងប្រងាង,

ឆាយា, ជរាប, ឋានា, តារា, តុលា, ថនា បរាជ័យ, បញ្ញា, ប្រមាត់, ប្រយោជន៍, ផលានុផល, សលាក, សាលា, ស្រងេះស្រងោច, ស្រវា ...

កុំសរសេរសម្លាប់ពីលើជា: កញ្ញ៉ា, កន្ល៉ាត, ក្រម៉ា, ក្រអ៊ើមក្រអ៊ឹម,...... *ដូច្នេះឡើយ ។*

ក) សំនួរ

ធ្មេញកណ្ដុរ ឬ មូសិកទន្ត មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះ? អក្សរ ឃោសៈ ដែលត្រូវបំបែរឲ្យទៅជា អឃោសៈ មានប៉ុន្មានតួ? ឈ្មោះអ្វីខ្លះ? បើមាន ស្រៈ ឬ និគ្គហិត នៅពីលើ លោកបន្ទាប់ឲ្យផ្លាស់ ធ្មេញកណ្ដុរ ទៅជាអ្វី? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច។ កាលបើមានពាក្យពីរព្យាង្គ ព្យាង្គខាងដើមជា អឃោសៈ ព្យាង្គខាងចុងត្រូវ សម្លាប់ ឬទេ?

ការហាត់:

១. - ចូររកពាក្យដែលមានប្រើមូសិកទន្ត;

១) ចម្លើយ

*

* *

(៣) ត្រីស័ព្ទ (៊)

វណ្ណយុត្តិមួយបែប មានសណ្ឋានដូចសកក យ៉ាងនេះ (៊) សម្រាប់ប្រើដាក់លើអក្សរ ៤ តួ គឺ: ប, ស, ហ, អ ឲ្យមានសំឡេងជា: ប៊, ស៊, ហ៊, អ៊ (គឺធ្វើសំឡេង អឃោសៈ ឲ្យទៅជាសំឡេង ឃោសៈ),

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះប៊ិន, ឈ្មោះប៊ីន, ត្បូងប៊ុត, ឈ្មោះប៊ុន,

សិង្ហា, ឮសាំង, ស៊ុនដំណើរ, កៅស៊ូ, មិន

ហ៊ាន, ក្រុមហ៊ុន, ស្រែកហៅ, មាត់អ៊ូអា, ក្រុបអ៊ិត

ជាដើម ។

បំណាំ:

១.– ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ កាលបើមានស្រៈនិស្ស័យគឺ:

(ិ), (ី), (ឹ), (ឺ), (េី), (ុំ), (ំ) នេះ

នៅពីលើ, បណ្ឌិតវេយ្យាករណ៍លោកបង្គាប់ឲ្យប្រើដូច

ពោលតទៅនេះ៖

ក) តួ ប៊ី កាលបើមាន ស្រៈនិស្ស័យ នៅពីលើ

លោកហាមមិនឲ្យផ្លាស់ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា ក្បៀស

(ុ) ក្រោមទេ ត្រូវទុក ត្រីស័ព្ទ ឲ្យគង់នៅពីខាងលើ

ដដែល ដើម្បីកុំឲ្យស័ព្ទនោះក្លាយទៅជាអក្សរសម្លាប់,

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះប៊ិន កាលបើផ្លាស់ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា

ក្បៀស (ុ) ក្រោម នឹងក្បាយពាក្យ ប៊ិង នេះ ទៅជា ប៊ុង វិញ (គឺប៊ុនប្រសប់) ឬ ដូចជា ឈ្មោះប៊ី កាលបើផ្លាស់ ត្រីស័ព្ទខាងលើទៅជាក្បៀសក្រោមវិញ នឹងក្បាយពាក្យ ប៊ី នេះ ទៅជា ប៊ី វិញ (គឺប៊ីដែលគេផ្ទុះ: ប៊ីអ, ប៊ីពក) ។

១) តួ ស៊ិ កាលបើមាន ស្រៈអិស្ស័យ នៅពីលើ លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា ក្បៀស (ុ) ក្រោមវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះស៊ីន, ស៊ីបាយ, ម៉ាស៊ីន, ដែនកូស៊ាំង-ស៊ីន, ដើរស៊ើកៗ, សក់ស៊ើងទ្រើង, ស៊ើបការណ៍, ស៊ើសគ្រមើស, ស៊ាំបិត្ត, ស៊ាំគំនិត ជាដើម ។

២) តួ ប៊ិ កាលបើមាន ស្រៈអិស្ស័យ នៅពីលើ

លោកបង្គាប់ឲ្យប្រើបានទាំងពីរយ៉ាង គឺប្រើដាក់ ត្រីស័ព្ទ ពីលើក៏បាន ប្រើ ក្បៀស ពីក្រោមក៏បាន,

ឧទាហរណ៍:

លាន់មាត់ហ៊ឺះ ឬ-ហ៊ុះ, យំហ៊ឺៗ! ឬ-ហ៊ុឺៗ!, សត្វ ហ៊ីង ឬ- ហ៊ុីង, ហ៊ឹកហ៊ាក់ ឬ ហ៊ុក-, ហ៊ឹងត្របៀក ឬ ហ៊ុង-, លាន់មាត់ហ៊ឺះ ឬ-ហ៊ុះ, ប៉ូវហ៊ឺៗ! ឬ-ហ៊ុឺៗ!

ផាដើម ៗ

● ត្ន ស៊ិ នឹង ហ៊ិ កាលបើមានស្រៈ (ុំ) នេះប្រកប ផ្សំផង លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ និគ្គហិត (ំ) នេះ ទៅជា "ម" វិញ (ផ្លាស់ ស៊ុំ ទៅជា ស៊ុម; ហ៊ុំ ទៅជា ហ៊ុម),

ឧទាហរណ៍:

ផ្លាស់ ស៊ុំ > ស៊ុម ដូចជា: ស៊ុមទ្វារ, ស៊ុមបង្អួច, ស៊ុមមាន់, ស៊ុមទា, ស៊ុមគ្រលុំ, ព្រៃស៊ុមទ្រុម;

ផ្លាស់ ហ៊ុំ > ហ៊ុម ដូចជា: ឈរហ៊ុមជិត, សំពត់ផាហ៊ុម, ស្លោនហ៊ុមពោង, ទីមានហ៊ុមហា, ស្អុយឈ្មោះហ៊ុម;

បើជាស្រៈ (ុំ) វិញ ចំពោះតួ "ស" ត្រូវផ្លាស់ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ទៅជា ក្បៀស (ុ) ក្រោមវិញ,

ឧទាហរណ៍:

សុំបិត្ត, សុំគំនិត, សុំកម្លាំង, និយាយសុំ-ដៃល ដូច្នេះជាដើម ។

ឃ) ចំពោះតួ អ៊ិ ទុកណាជាមាន ស្រៈ ឬ និគ្គហិត នៅពីលើក៏ដោយ ក៏មិនត្រូវប្រើ ក្បៀស ពីក្រោមឡើយ ត្រូវទុក ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ឲ្យគង់នៅខាងលើដដែល,

ឧទាហរណ៍:

អ៊ី, អ៊ីកអ៊ាក, អ៊ីបឹង, អ៊ីបុង, អ៊ីបុះ, អ៊ីបេះ, អ៊ីតើ, អ៊ិះអ៊ុះ, ក្របអ៊ីត ជាដើម ។

២.– ក្នុងពាក្យពីព្យាង្គ បើព្យាង្គខាងដើមជាហៅសៈ បង្អោនស័ព្ទទៅលើតួសំឡេងព្យាង្គខាងចុង ព្យាង្គខាងចុង មិនត្រូវប្រើ ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ពីលើឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

គុហា, ជំហរ, ជំហាន, ជំហាម, ជ្រហម, ទាហាន, ទំហឹង, ទំហូ, ទំហំ, ទំហឹង, ទ្រហឹង, ព្រឹក-ព្រហាម, ព្រហ្មត, ព្រហើន, វិហារ, . . .

កុំសរសេរជា: គុហ៊ា, ជំហ៊រ, ជំហ៊ាន, ជំហ៊ាម ជ្រហ៊ម, ទាហ៊ាន, ទំហ៊ឹង, ទំហ៊ូ, ទំហ៊ំ, ទំហ៊ឹង, ទ្រហ៊ឹង, ព្រឹកព្រហ៊ាម, ព្រហ៊្មត, ព្រហ៊ើន, វិហ៊ារ ដូច្នេះឡើយ;

៣) សំនួរ

ត្រីស័ព្ទ មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើដាក់លើតួអក្សរណាខ្លះ? សម្រាប់ធ្វើសំឡេងអ្វីឲ្យទៅជាសំឡេងអ្វី?

ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េចខ្លះ? កាលបើមាន ស្រៈនិស្ស័យ នៅពីលើនឹងផ្លាស់ ត្រីស័ព្ទ ទៅជាអ្វី? ផ្លាស់បានគ្រប់អក្សរទាំង៤តួឬ មានតួខ្លះផ្លាស់មិនបានដែរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? តួ ស៊ី នឹង ប៊ី កាលបើមានស្រៈ (ុំ) នេះប្រកបផង លោកបង្គាប់ឲ្យផ្លាស់ និគ្គហិត ទៅជាអ្វី? ដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច? ចំពោះពាក្យពីរព្យាង្គ បើព្យាង្គដើមមានសំឡេងជា ឃោសៈ បង្អោនផ្តួលទៅលើព្យាង្គខាងចុង តើព្យាង្គខាងចុងត្រូវដាក់ ត្រីស័ព្ទ (៊) នេះ ពីលើដែរឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ការហាត់:

១.– ចូររកពាក្យដែលមានប្រើត្រីស័ព្ទ,

២.– ចូរស្រង់យកក្នុងបទខាងដើម ចំពោះពាក្យដែលមានស័ព្ទក្លាយពីស័ព្ទដើម, ហើយចូរពន្យល់តាមចំណាំវេយ្យាករណ៍;

១) ចម្លើយ

*

* *

(៤) សំយោគសញ្ញា (៏)

វណ្ណយុត្តិនេះ ជាគ្រឿងសំគាល់នៃអក្សរតម្រួត ៗ ខ្មែរយកមកប្រើជាឈ្មោះវណ្ណយុត្តិមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (៏) ជាជំនួសអក្សរសំយោគ, សម្រាប់ប្រើដាក់លើពាក្យមគធៈ ឬ សំស្រ្កឹតពួកខ្លះ ដែលប្រើមកជាភាសាខ្មែរ ដើម្បីរក្សាលំនាំស្រៈ " អ៏ះ " ឲ្យគង់នៅតាមសំនៀងដើមផ្សំទៅនឹងតួប្រកប,

ឧទាហរណ៍ៈ

ក្សិណក្សយ > ក្សិណក្ស័យ, ជយ > ជ័យ, ទល > ទ័ល, ទោសក > ទោស័ក, នង្គល > នង្គ័ល, នយ > ន័យ, និស្សយ > និស្ស័យ, បច្ចយ > បច្ច័យ, ពិនយ > ពិន័យ, ព្រះទយ > ព្រះទ័យ, ភយ > ភ័យ, មធ្យត > មធ្យ័ត, រហស > រហ័ស, វយ > វ័យ, វិនយ > វិន័យ, សមយ > សម័យ, សង្សយ > សង្ស័យ, អធ្យាស្រយ > អធ្យាស្រ័យ, អនាមយ > អនាម័យ, អាលយ > អាល័យ, អាស្រយ > អាស្រ័យ, ឧបនិស្សយ > ឧប-និស្ស័យ ។ល។

ទោះបើពាក្យដែលមានសំយោគស្រាប់ហើយ បើមិនដាក់សំយោគសញ្ញា (័) នេះផងទេ នឹងនាំឲ្យពិបាកថា ដូច្នេះត្រូវប្រើសំយោគសញ្ញានេះថែមទៀតក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

ប័ក្កប័ន, ទសក័ណ្ឋ, បល្ល័ង្ក, ប្រវ័ញ្ចន៍, ប្រប័ណ្ឌ, ព័ទ្ធព័ន្ធ, ពិទ័គ្ធ, ពិភ័ក្តិ, ព័ស្តុភារ, ព្រ័ត្រ, ភគ័វន្ត, ភ័ព្វ ឬ ភ័ព្យ, ម្រ័ក្សណ៍, យសស័ក្តិ, យ័ន្ត ឬ យន្ត្រ, ល័ក្ត ឬ ល័ខ, ល័ទ្ធ, ពាក្យស័ត្យ, ស្ម័គ្រ, អ័ត្ថ, អនេកអន័គ្ឃ ដូច្នេះជាដើម ។

សម្រាប់ប្រើភាសាខ្មែរសុទ្ធក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

ខ្ជ័រ, ជ័រ, ញ័រ, ទទ័រ, ទ្រទ័រ, ទំព័រ, ភ្ល័រ, ដើមសង្ឃ័រ, ដើមសំព័រ, ស្ពាន់ធ័រ, គំប័ុង, ស្វប័ុង ៗ ជាដើម ។

សម្រាប់ប្រើភាសាដទៃក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

កុងត្រល័រ, កុងទ័រ, កូរុិកទ័រ, គូល័រ ដុកទ័រ, ឌីរុិកទ័រ, ស្កូប័រ, ហ្វាក់ទ័រ, អាំងស្ប៉ិកទ័រ ជាដើម

ឬ ប្រើស្រៈ (ើ) នឹងតួ រ ប្រកបផងក៏បាន, ដូចជាៈ

កុងត្រូលើរ, ស៊ុប៉េរយ៉េរ, គូរ៉េរណើរ ... ជាដើម ;

ៗ) សំណួរ

សំយោគសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើជំនួសអក្សរអ្វី? ប្រើបានយ៉ាងណាខ្លះ? ប្រើដាក់បានលើពាក្យអ្វីខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ការបាត់ :

១.– ចូរស្រង់យកបទខាងលើនេះ ចំពោះពាក្យដែលមានប្រើសំយោគសញ្ញាតាមបទបញ្ញាខាងលើ,

២.– ចូររកពាក្យដែលមានប្រើសំយោគសញ្ញា គឺពាក្យបាលី, ពាក្យខ្មែរ នឹងពាក្យដែលយកពីភាសាដទៃមកប្រើ;

១) ចម្លើយ

*

* *

[៥] វិរាម(១) (៑)

វិរាម (ដើមអក្សរ វ ហៅដោយសទ្ទតិ) គឺជាឈ្មោះ វណ្ណយុត្តិមួយយ៉ាង ដែលខ្មែរប្រើតាមបែប អំពី: សំស្ក្រឹត, មានរូបសណ្ឋានដូច្នេះ (៏) ក្លាយរូបមកទៀតជាយ៉ាងនេះ (៍) គឺជាតួអក្សរ "វ" ពេញទី ប៉ុន្តែសរសេរក្លាយបន្តិចម្តងៗ ទៅ ក៏ទៅជាមានសណ្ឋានដូចខាងលើនេះឯង ។

(ក្នុងសិលាចារឹកខ្មែរបុរាណច្រើនប្រើ "វ" ពេញតួ សម្រាប់ប្រើដាក់លើអក្សរតួបុងដូចយ៉ាង: ក៌ភិ ... ជាដើម

(១) ហៅថា "រេផ:" ក៏បាន ។

ឲ្យអក្សរតួដើមបន្ទាប់នោះមានសូរសំឡេងញ៉រ, ប្រើចំពោះតែភាសាសំស្ក្រឹត ឬ សំស្ក្រឹតក្លាយ, ដូចជា: គ័ភ៌, ទក្ខិណាព័ត៌, ទុគ៌ត, ទុគ៌ម, ទុជ៌ន, ទុព៌ល, ទុយ៌ស, ធម៌, បព៌ត, បរិបូណ៌, បូព៌, បូញ៌, ព័ណ៌, ព្រះកាណ៌, មគ៌ក, មាគ៌, វិសជ៌នីយ ឬ វិសគ៌:, អឃ៌, អជ៌ុន ឬ អជ៌ូន, អាប៌ ជាដើម; តែបើមាន ស្រៈ ដែលទើសទាំឲ្យពិបាកសរសេរនោះ ត្រូវដាក់អក្សរ "រ" ពេញតួពីលើដើមអក្សរខាងចុងវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ទុរ្ភិក្ស, មូរ្ធ, រាមកេរ្តិ៍, កេរ្តិ៍ឈ្មោះ, តិរ្យ ជាដើម; ជួនកាលមិនមានស្រៈទើសទែងទេ ប៉ុន្តែគួរឲ្យប្រែទៅពិបាកអាន ក៏ត្រូវដាក់តួ "រ" លើដើមអក្សរខាងចុងបានដែរ ដើម្បីឲ្យងាយមើលងាយអាន, ដូចជា: កម៌ង,

វិមិន៍, អស្វាយិ, អាបាយិ ប្រើជា: ក៏រៀន, រៀន, អស្វារ្យ, អាបារ្យ ជាដើម ។

បើមានអក្សរ "រ" ជាតួប្រកបពីខាងចុង ទើងប្រើរបាទ (៍) នេះផងពុំបានឡើយ, គោនប្រើ សំយោគ-សញ្ញា (៑) នេះវិញ,

ឧទាហរណ៍:

ខ្ញុំរ, ជ័រ, ញ័រ, ទទ័រ, ទូទ័រ, ទំព័រ, ភ័រ, ដើមសង្ស័រ, ដើមសំព័រ, ស្អាត់ង័រ ជាដើម;

កុំប្រើជា: ខ្ញុំរ៍, ជ័រ៍, ញ័រ៍, ទទ័រ៍, ទូទ័រ៍, ទំព័រ៍, ភ័រ៍, ដើមសង្ស័រ៍, ដើមសំព័រ៍, ស្អាត់ង័រ៍ ដូច្នេះឡើយ ។

ការ សំនួរ

របាទ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេចខ្លះ? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណា ខ្លះចំពោះពាក្យបាលីនឹងពាក្យសំស្រ្កឹត? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? បើមានអក្សរ "រ" ជាតួប្រកប

នៅខាងចុង ទឹងប្រើ របាទ (៌) នេះផងបានឬទេ? ប្រើដាក់ក្នុងពាក្យខ្មែរដូចឧទាហរណ៍ថាម៉េច?

ការហាត់:

១.– ចូររកពាក្យដែលមានរេបាទ,

២.– ចូររើសយកពាក្យដែលត្រូវដាក់តួ “៊” លើជើងអក្សរខាងចុង;

១) ចម្លើយ

*

* *

(១)

(៦) បដិសេធ (៨)

វណ្ណយុត្តិមួយបែប មានរូបសណ្ឋានដូចកន្ទុយកំប្រុក

(១) ហៅថា “ទណ្ឌឃាត” ក៏បាន ។

យ៉ាន់នេះ (៍) សម្រាប់ប្រើដាក់ឃាត់អក្សរដែលជាប់មកពីបាលី ឬ សំស្ក្រឹតពួកខ្លះ មិនឲ្យមានសំឡេង,

ឧទាហរណ៍:

កិរិយាវិសេសន៍, ក្សត្រិយ៍, ខែស្រាពណ៍, ខៃ្យបាព្យ៍, ច័ន្ទស, ច័ន្ទក្រហម, គមនាគមន៍, គោអាទ៍, គ្រាប់មនុស្សឈើ, គ្រែធម្មាសន៍, ជល-ន័យន៍ ឬ - នេត្រ, ដើមអាសន៍, ព្រះត្រៃលក្ខណ៍ ឬ-លក្សណ៍, ត្រៃរតន៍ ឬ - រត្ន៍, ថ្ងៃសៅរ៍, ទ៍ឧបាសន៍, ទាសការណ៍, ទេសបរណ៍, ទោសពៃរ៍, នារាយ-ណ៍, នេសាទុបករណ៍, បដិវត្តន៍, បរិវត្តន៍, បាដិ-ហារិយ៍, បាយសិង្ហាតក៍, បារាយណ៍, បៀវត្សរ៍, ប្រណិប័តន៍, ប្រយោជន៍, ប្រសាសន៍, ប្រាង្គណ៍, ពាក្យពេចន៍, ពិរោធន៍, ពុទ្ធសាសន៍, ព្រាហ្មណ៍,

ព្រឹត្តិការណ៍, ព្រះជីវ៍, ព្រះពៃស្រពណ៍, ព្យាករណ៍, ភាជន៍, ភេរីបរណ៍, មរណ៍, មគ្គទេសន៍ ឬ មគ្គ-ទេសន៍, មហាជាតក៍, មានពក៍, មិគព័ន្ធន៍, សមុហ៍, មុខភាហ៍, មុនីសាភារណ៍, មោហ៍បាំង, ម្រក្សណ៍, យុទ្ធោបករណ៍, យោជន៍, រាជនិវេសន៍, រាហុចាប់ច័ន្ទ្រ, រោហ៍ពល, លក្ខណ៍ ឬ លក្សណ៍, វិវឌ្ឍន៍, វេយ្យាករណ៍, វោហារ៍, សតវត្សរ៍, សប្តប្រករណ៍, សិល្ប៍, សុខវឌ្ឍន៍, សុបនីយ៍, សុមេរុ៍, សេយ្យាសន៍, ស្នេហ៍, អធិករណ៍, អនុវត្តន៍, អភិនេស្ក្រមណ៍, អភិរូប៍, អភិវន្ទន៍, អលង្ការណ៍, អស្តង្គមន៍, អស្សុពាហ៍, អាពាហ៍ពិពាហ៍, អាគ្នេយ៍, ឧទ្ធរណ៍, ឧទាហរណ៍, ឧបករណ៍, ឧបជ្ឈាយ៍, ឧប្បាទ៍, ឧស្សាហ៍ ជាដើម ។

ពាក្យខ្មែរសុទ្ធក៏មានយកបដិសេធ(៌)នេះមកប្រើខ្លះដែរ គឺប្រើតាមសំដីសាមញ្ញឬពាក្យផ្សារឬក្នុងពាក្យកាព្យ,

ឧទាហរណ៍ៈ

មក៌ពីណា ; មក៌ពីអង្កាល់ៗ; នែ៌ ម៉ែវាអើយមើល៌វាផង, ប្រយ័ត្នវាវាធ្លាក់ដីណា៎ះ!; អើ៌ បើឃើញវាមក៌ វាប់រក៏វាផងៗ... ។

តាមភាសាសំស្ក្រឹត, កាលបើមានបដិសេធ(៌)នេះនៅពីលើតួអក្សរណា តួអក្សរនោះលោកទុកជាតួប្រកបគ្រាន់តែមិនបញ្ចេញសំឡេងប៉ុណ្ណោះឯង,

ឧទាហរណ៍ៈ

កម៌ន, វម៌ន, តប៌ស, តេជ៌ស, អាត្ម៌ន, (ត្រូវអានថាៈ កម្ន, វម្ន, តៈប៉ុស, តេជ៉ស, អាត្មន) ជាដើម, ដូចដែលហៅតាមភាសាសំស្ក្រឹតថាៈ វិរាម មានរូបដូច្នេះ (៍) សម្រាប់ប្រើដាក់ពីក្រោមតួ

អក្សរទេវនាគរី ឃាត់មិនឲ្យបេញសំឡេង ឲ្យគ្រាន់តែជាតួប្រកប, ដូចជា: កម៌ន្ត, វម៌ន្ត, តបស្ត, តេជស្ត, អាត្មន្ត ជាដើម (ក្នុងវេយ្យាករណ៍សំស្ក្រឹតខ្មែរ លោកប្រើវណ្ណយុត្តិជ្រុះ (‿) ជំនួស (^) នេះវិញ, ដូចជា: តបស៑ ជាដើម) ។

សម្រាប់ប្រើភាសាដទៃក៏មានខ្លះ, ដូចជា: ស៊ុម៉ងត៍, សេ៊ុជិងត៍, អាលប៊ែរត៍, ទីបេត៍, ឡូត៍, ជីក្ស៊ូ-ពងត៍, . . . ជាដើម ។

គ) សំនួរ

បដិសេធ ម្ល ទណ្ឌឃាត មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងពាក្យបាលីនឹងពាក្យសំស្ក្រឹត? ក្នុងពាក្យខ្មែរសុទ្ធមានប្រើឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់,

ការហាត់:

ចូររកពាក្យដែលមានប្រើទណ្ឌឃាត;

១) ចម្លើយ

*

* *

(៧) លេខអស្តា (៏)

វណ្ណយុត្តិមួយបែប មានរូបសណ្ឋានដាលេខប្រាំបី យ៉ាងនេះ (៏) សម្រាប់ប្រើដាក់លើអក្សរទោល នាំអក្សរនោះឲ្យមានសំឡេងកញ្ចក់ខ្ចីរហ័ស, ច្រើនប្រើដាក់លើអក្សរ ៤ តួគឺ: ក, ដ, ន, ប;

១) ប្រើដាក់លើតួ ក៏, ដូចជា: ក៏គង់តែ, ក៏ទេដែរ, ក៏ទៅ, ក៏មក, ក៏ដោយ, ក៏មាន, ក៏បាន ជាដើម;

២) ប្រើដាក់លើតួ ដ៏, ដូចជា: ដ៏បវរ, ដ៏ប្រសើរ, ដ៏ប្រពៃ ដ៏មាន, ដ៏វិចិត្រ, ដ៏ហើយដោយ..., ដ៏ឧត្ដម, ព្រះដ៏មានព្រះភាគ ជាដើម;

៣) ប្រើដាក់លើតួ ង៏, ដូចជា: ង៏!, ង៊ុះង៏!, ឯណោះង៏!, ង៏មើលបុះ!, អ៊ុញង៏! ជាដើម;

៤) ប្រើដាក់លើតួ ហ៏, ដូចជា: ហ៏!, ហ៏!យកបុះ, បើធ្វើមិនកើតគ្រាន់តែទៅជួយបោះហ៏នឹងគេក៏បានហើយ! ។

កុំច្រឡំ:

លេខអស្ដា មានទ្រង់ទ្រាយជាលេខប្រាំបីយ៉ាងនេះ (៏) ឯ ទណ្ឌឃាត ឬ បដិសេធ មានរូបសណ្ឋានដូចកន្ទុយកំប្រុកយ៉ាងនេះ (៍) ។

ក) សំនួរ

លេខអស្ដា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងម៉េចខ្លះ? ដាក់បានលើអក្សរណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

ការហាត់ៈ

ចូររើសរកពាក្យដែលមានម្រេចណ្ដាឃាតៈ

១) ចម្លើយ

*

* *

(៨) វិសជ្ជនីយ[១] (ះ)

វណ្ណយុត្តមួយបែបមានសណ្ឋានជារង្វង់មូលពីរទន្ទឹម

(១) ហៅថា "វសគ្គៈ ឬ រះមុខ" ក៏បាន ។

គ្នាយ៉ាងនេះ (ះ) មានសូរសំឡេងស្រដៀងនឹងខ្យល់អក្សរ “ស់” ដែលជាតួប្រកប, ប៉ុន្តែមិនចេញសូរសម្លស្យតាមប្រទល់ធ្មេញដូចតួ “ស” ទេ ជាសំឡេងកំបុតខ្លី,

ឧទាហរណ៍:

“កែះ, កន្លះ, ខ្វះ, បេះ, ជុះ, ឈោះ, ពោះ” ពាក្យទាំងនេះ មានសូរសំឡេងខុសគ្នានឹងពាក្យថា: “កែស, កន្ទាស់, ខ្វាស, បេស, ជុស, ឈោស, ពស់” ជាដើម ៗ

វិសជ្ជនីយ (ះ) នេះ យកទៅប្រើប្រកបនឹងស្រៈនិស្ស័យបាន ១២ តួ គឺ: |, –ា, –ិ, –ី, –ឹ, –ឺ, –ុ, –ើ, –ៀ, េ–, ែ–, េ–ា;

១) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (|), ដូចជា: ខះ, គះ, ត្របះ, ជះ, ឈ្នះ, បណោះ, តេះតះ, ទះ, ធ្នះ, ផងះ, បះ, ផ្អះ, សំពះ, ព្រះ, ម្នះ, យះ, រះ, លះ, វះ, សះ, អះ ជាដើម;

២) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (-ា), ដូចជាៈ ផ្អើយ ប៉ាះ!, អ៉ាះ! ឈឺណាស់ ជាដើម;

៣) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ិ) ដូចជាៈ ខ្ទិះ, សំគិះ, ងងិះ, ជិះ, គំណិះ, តម្រិះ, ត្រិះរិះ, គិះដៀល, ជំនិះ, រិះ, ជ្រលិះ, វិះ, អិះអ៊ុះ ជាដើម;

៤) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ី) ដូចជាៈ យីះ! ពស់ធំណាស់, យីះ! មកពីអង្កាល់?, យីះ! ខ្មោចលង ជាដើម;

៥) ប្រើប្រកបនឹងស្រៈ (ឹ) ដូចជាៈ កឹះគ្នា, ញស៊ើបយឹះ, ក្តិះ, អំណឹះ, ទង្គឹះ, ផ្ចុំការមមឹះ, ប៉ុះប្ញឹះ, មឹះៗកែះឆាំងបាយធះ, រលើមប្រឹះៗ, ខ្សែប្រាំងរាំងរឹះ, បោលរឹះត្រើ, លាន់មាត់ហឹះ!, ទុកជាស្តីបន្ទោសយ៉ាងណាក៏មិនអឹះ, ខឹងអឹះអ៊ឹះទះកន្លែល, អារឹះកូន ជាដើម;

៦) ប្រើប្រកបនឹងស្រះ (ឹ), ដូចជា: ទង្គឹប-ក្បាលទឹះ, ដកកឹះ, ប៉ឹះៗ!, អាប៉ឹះ, អឹះបង!, ផ្អើយអឹះ!, ផ្អើយវឹះ! ជាដើម;

៧) ប្រើប្រកបនឹងស្រះ (ុ), ដូចជា: កុះ, ខ្ទុះ, បុះ, ឆ្ទុះ, ជុះ, ញុះ, ដុះ, តុះ, រទុះ, ផ្ទុះ, សុះ, បុះ, ផ្លុះ, ពុះ, យុះៗ!, រុះ, លុះ, ស្លុះ, សើបហុះៗ!, អេះអុះ ជាដើម;

៨) ប្រើប្រកបនឹងស្រះ (ើ), ដូចជា: បង្កើះ, ង្កើះ, អំណើះ ជាដើម;

៩) ប្រើប្រកបនឹងស្រះ (ឿ), ដូចជា: រឿះរឿង (ម. ព. រេះរឿង);

១០) ប្រើប្រកបនឹងស្រះ (េ). ដូចជា: បេះ. ផេះ, បំណេះ, រទេះ, គេះ, រេះ, សេះ, អេះ ជាដើម;

១១) *បើប្រកបនឹងស្រៈ* (ែ៎–), *ដូចជាៈ* កែ៎ះ, ខ្វែ៎ះ, បំបែ៎ះភ្នំ, បំអែ៎ះ, ប្រែ៎ះ, ផ្អែ៎ះ, កញ្ចែ៎ះប្រក, គោបាស្នាតែ៎ះ, ត្រែ៎ះ, សំទែ៎ះ, ពភ្លែ៎ះ, ស្បូវផ្ទុះ ប្រែ៎ះៗ, ផែ៎ះ, ស្លែ៎ះទុកសិត, ស្រែ៎ះ, ឮសើប បែ៎ះៗ! *ជាដើម;*

១២) *បើប្រកបនឹងស្រៈ* (ោ–), *ដូចជាៈ* កោះ, គោះ, ឃ្មោះ, បោះ, ផ្តោះ, ឈ្មោះ, ទោះ, ដោះ, ប៉ោះ, ពោះ, ភ្លោះ, មោះ, ពិរោះ, លោះ, សោះ, ហោះ, អោ៏ះអោ៏! *ជាដើម ។*

ពាក្យសំស្ក្រឹតបើមកជាខ្មែរដែលមានតួ “ ហ ” *ប្រកបនៅខាងចុង ត្រូវផ្លាស់តួ* “ ហ ” *ជា* វិសជ្ជនីយ (ះ) *នេះវិញ,*

ឧទាហរណ៍៖

គ្ឫហ > គ្ឫះ ឬ គ្រឹះ, បន្ទ្រាហ > បន្ទ្រោះ, សំគ្រហ > សង្គ្រោះ, អនុគ្រហ > អនុគ្រោះ ។ល។

កុំសរសេរជា៖ គ្រឹះហ៍, បន្ទ្រោះហ៍, សង្គ្រោះហ៍, អនុគ្រោះហ៍ ដូច្នេះឡើយ ។

ក) សំនួរ

វិសជ្ជនីយ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? មានសូរសំឡេងស្រដៀងនឹងខ្យល់អក្សរអ្វី? មានបញ្ចេញសំឡេងតាមប្រទលផ្ញេញឬទេ? សម្រាប់ប្រើប្រកបនឹងស្រៈបានប៉ុន្មានតួ? ស្រៈអ្វីខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់គ្រប់ស្រៈទាំងអស់មើល? ពាក្យសំស្ក្រឹតប្រែមកជាខ្មែរដែលមានតួ "ហ" ប្រកបនៅខាងចុង ត្រូវផ្លាស់ "ហ" ទៅជាអ្វីវិញ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

ការហាត់:

ចូររកពាក្យដែលមានប្រើវិសជ្ជនីយ ;

១) ចម្លើយ

*
* *

[៩] យុគលពិន្ទុ[១] (:)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានជាចំណុចពីរទន្ទឹមគ្នា យ៉ាងនេះ (:) ដូចគ្នានឹងដឺក្សពង់តបារាំង) Deux points), សម្រាប់ប្រើចុចពីខាងមុខពាក្យបាលី ឬ សំស្ក្រឹតដែលមាន សំឡេងកើតអំពីស្រៈ " អះ " ឲ្យមានសំឡេងនៅពេញ មាត្រាជាបាលី ឬ ជាសំស្ក្រឹតដដែល (កុំឲ្យប្រែទៅទីង

(១) យុគលពិន្ទុ ន. (ប. យុគល «គូ» + វិន្ទុ ឬ ពិន្ទុ «ដំណក់, ចំណុច») ប្រែថា: «ចំណុចមួយគូ ឬ ចំណុចពីរទន្ទឹមគ្នា» ។

ពាក្យបាលី ឬ ពាក្យសំស្ក្រឹតក្លាយ ដែលអានចោលស្រៈ " អៈ " មិនពេញមាត្រា),

ឧទាហរណ៍:

ខេមរៈ, គារវៈ, ឃោសៈ, ឆន្ទៈ, ជីវៈ, តបៈ, ថាវរៈ, ទណ្ឌៈ, ទន្តជៈ, ទស្សនៈ, ទាសៈ, ទីឃៈ, វស្សៈ, ទោសៈ, ធុរៈ, បដិសណ្ឋារៈ, ពលៈ, ព្យញ្ជនៈ, ភណ្ឌៈ, ភារៈ, ភេសជ្ជៈ, មរណៈ, មុទ្ទជៈ, មោហៈ, លក្ខណៈ, លេខ-អត្ថៈ, វិបនៈ, វណ្ណៈ, វីរិយៈ, សក្ការៈ, សង្គហៈ, សភាវៈ, សមណៈ, សរីរៈ, សាធារណៈ, សីហៈ, សុខៈ, ស្រះ, អក្ខរៈ, អឃោសៈ, អរិយៈ, តិស្សុរៈ ជាដើម ។

សម្រាប់ប្រើចុចពីខាងមុខពាក្យខ្មែរសុទ្ធ ដែលមានសំឡេងកើតអំពីស្រៈ អៈ, អាៈ, អេៈ ក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

រយៈ, ភិរៈ, កាលៈទេសៈ, វ៉ឺមវ៉ៈ! ឬ វ៉ឺមវ៉ៈអ៊ឺ!, ដំណោះទេហ្ន៎ះ?, មាតាបិតាត្រូវសង្គ្រោះបុត្រធីតាដោយស្មានប៉ុន្មានយ៉ាងហ្ន៎ះអ្នក? ។ ចាៈ, អ៊ឺចាៈ, អញ្ចាំមែនៗចាៈ, ឯងចាំមិនឲ្យគ្នាទៅអ៊ឺចាៈ បានជាគ្នាមិនទៅ!, អ្ហា:! កុំធ្វើខុសទេ!, អ្ហាៈ! កុំកាន់ប្រយ័ត្នដួល! ។ ស្រែកយ៉េះយ៉ុ, និយាយអេៈអុ, និយាយរអេៈរអុស្តាប់មិនបាន, អ្ហេៈ! ឬ ហោៈ! ឈប់សិន, អេៈអុៗនិយាយមិនរួច ។ល។

ពាក្យណាដែលជា បទសមាស ឬជា សមាសនាម *លោកហាមមិនឲ្យប្រើ* យុគលពិន្ទុ (:) *នេះនៅចំពាក់កណ្តាលពាក្យនោះឡើយ,*

ឧទាហរណ៍:

កម្ពុជរដ្ឋ, ខេមរជាតិ, ខេមរភាសា, មគធ-

ភាសា, មរណភាព, មរណទុក្ខ, មរណកាល, មរណសញ្ញា, រាជបុត្រ, រាជបរិពារ ឬ — វារ, សក្ការបូជា, សាធារណការ, សាធារណនាម, សេនាសនទាន, អក្ខរវិធី, ឥស្សរជន, ឥស្សរភាព, សមភាព, ភាតរភាព *ជាដើម;*

កុំប្រើចុចគណ្ឋាលជា កម្ពុជៈរដ្ឋ, ខេមរៈជាតិ, ខេមរៈភាសា, មគធៈភាសា, មរណៈភាព, មរណៈ-ទុក្ខ, មរណៈកាល, មរណៈសញ្ញា, រាជៈបុត្រ, រាជៈ-បរិពារ ឬ - វារ, សក្ការៈបូជា, សាធារណៈការ, សាធារណៈនាម, សេនាសនៈទាន, អក្ខរៈវិធី, ឥស្សរៈជន, ឥស្សរៈភាព, សមៈភាព, ភាតរៈភាព *ដូច្នេះឡើយ ។*

តែបើមានពាក្យដែលមិនមែនជា បទសមាស ជាពាក្យដែលមានព្យាង្គដោយឡែកពីគ្នា នោះលោកបង្គាប់ឲ្យប្រើចុចកណ្ដាល, ដូចជា: សម្ដេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈ, គណៈមហានិកាយ, គណៈធម្មយុត្តិ, គណៈរដ្ឋមន្ត្រី, គណៈប្រតិភូ, គណៈកម្មការវប្បធម៌, គណៈកម្មការអន្តរជាតិ, គណៈកម្មការវត្ត, គណៈបក្ខ ឬ- បក្ស ។ល។

មួយទៀត, យុគលពិន្ទុ (:) នេះ មិនមានសំឡេងទេ, សម្រាប់ប្រើជាសញ្ញាជាកជាគ្រឿងសំគាល់ការចង្អុលពាក្យ ឬ ចង្អុលសេចក្ដីខាងមុខ ដែលជាឧទាហរណ៍ ឬ ជាកំស្ដានជាដើម,

ឧទាហរណ៍:

ឪពុកនិយាយទៅកាន់កូនថា: «ប្ដូរកូនឯងខំប្រឹងប្រែងរៀនសូត្រទៅទាន់ខ្លួននៅក្មេងណាះកូនណា!»;

ឬប្រើចុចពីមុខមេពាក្យ, ដូចជា:

វចនាធិប្បាយ: . . . . ;

អក្ខរាវិរុទ្ធ: . . . . ;

ការបាត់: . . . . ;

ពន្យល់ពាក្យ: . . . . ;

ពាក្យត្រូវរៀន: . . . . ;

នាម: . . . . ;

គុណនាម: . . . . ;

កិរិយាសព្ទ: . . . . ;

បើប្រើក្នុងគណិតសាស្ត្រ, យកគលពិន្ទុ(:)នេះ ប្រែថា "ចែកនឹង" ជាសញ្ញាសម្រាប់សំគាល់ថាត្រូវរកចំណែក ឬ ភាគដែលត្រូវចែក, ឧទាហរណ៍: ៤:២ = ២ ។

ក៏ប្រចន្ទ្យំ៖

បរិគុលពិន្ទុ មានសណ្ឋានជាចំណុចពីរដូចេះ(:),

៦ វិសជ្ជនីយ មានសណ្ឋានជារង្វង់មូលពីរទន្ទឹមគ្នាយ៉ាង

នេះ (ះ) ។

ក) សំនួរ

យុគលពិន្ទុ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើ

ដូចម្ដេចខ្លះកង់ពាក្យបាលី នឹង ពាក្យសំស្រ្កឹត? ពាក្យខ្មែរ

សុទ្ធមានប្រើ យុគលពិន្ទុ នេះឬទេ? ពាក្យដូចម្ដេចដែល

លោកហាមមិនឲ្យប្រើ យុគលពិន្ទុ? យុគលពិន្ទុ នេះ

មានន័យបង្គាប់ឲ្យប្រើយ៉ាងណាខ្លះទៀត? ចូរនាំឧទាហរណ៍

មកពន្យល់ឲ្យល្មមស្ដាប់បាន?

ការបាត់៖

ចូរស្រង់យកពាក្យបាលី, ពាក្យសំស្រ្កឹតឬពាក្យខ្មែរ

សុទ្ធដែលមានប្រើយុគលពិន្ទុនេះ;

១) ចម្លើយ

* * *

\+ +

\+ +

(១០) កាកបាទ[១] (+)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានរូបស្រដៀងនឹងក្រញាំជើងក្អែក យ៉ាងនេះ (+) សម្រាប់ប្រើទាញសំឡេងអក្សរឲ្យខ្ពស់ជាងប្រក្រតីដើម,

ឧទាហរណ៍:

ឆ្ងើយក៎ូក!; ឆ្ងើយប៎ាះ!: សុំឲ្យកូនជាទៅណ៎ះ នាងណ៎ា! ឬប្រើជា "ហ្នុ៎ះ, ហ្នុ៎ា!" យ៉ាងនេះក៏បាន; អុ៎ះ; អុ៎ះអ៊ើ!; អុ៎ះឯង; អ៊ឺហ្នុ៎!; អា៎ះ! ល្អណាស់ហ្នុ៎!; អ្ហ៎!

(១) ហៅថា "ជើងក្អែក" ក៏បាន ។

ឯណោះទេឬ?; អ្ហា! កុំមិនបានទេ!; អ្ហាះ! ឋាម៉េច?; អ្ហ៎! យល់ហើយ!; អ្ហ៎ះ! លឿនណាស់រឺ!; អ្ហា! ដល់ណោះហើយ!; អ្ហាះ! បាញ់គេហើយ; អ្ហ៎ះ! នៅឯណារកមិនឃើញ? ។ល។

សម្រាប់ប្រើបៀតអក្សរដែលសរសេរក្លុច ហើយសរសេរបៀតបន្ថែមពីលើ ឬ ពីក្រោម,

ឧទាហរណ៍:

នេះគឺច្បាប់ក្រម ប្រុសឪ្តម ទ្នាន់អ្នកផង... ។

សម័យឥឡូវ មានប្រើគន្ធុស (⌐) នេះ ជំនួសកាកបាទ (+) នេះ ក៏មានខ្លះ,

ឧទាហរណ៍:

ប្រើឱ្យទោន កុំឲ្យមានផ្គង . . . . . . ។

កាកបាទ (+) នេះ ប្រើបានទៀត សម្រាប់សំគាល់ពាក្យថា "នឹង" ឬ "ហើយនឹង",

ឧទាហរណ៍:

ត្រៃរាយមាទ្រិ < ត្រៃ + អយំ + អាទ្រិ (អានថា ត្រៃយមាទ្រិ មកពី ត្រៃ នឹង អយំ នឹង អាទ្រិ) ត្រៃ + អយំ + អាទ្រិ > ត្រៃយមាទ្រិ ។

= អាសន្នអន្តក្រ (អានថា អាសន់-អន់-ក្រ) អាសន្ន "ជិត" + អន្ត "ផុតផុត, ខ្ទាក់" + ក្រ > អាសន្នអន្តក្រ ។

សម្រាប់ប្រើលេខបូកកន្សែនពន្ធក៏មាន, ដូចជា:

១ + ២ = ៣ ។ ៣ + ៤ = ៧ ។ ៧ + ៣ = ១០ ។

គ) សំនួរ

កាកបាទ មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើបានយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

១] ចម្លើយ

*　*

*

(១១) លេខទោ[(១)] (ៗ)

វណ្ណយុត្តិមួយបែបមានសណ្ឋានខាងក្បាលដូចលេខ២ ប៉ុន្តែកន្ទុយយោរចុះក្រោមងចុងបន្តិចយ៉ាងនេះ (ៗ) សម្រាប់សរសេរខាងមុខពាក្យដែលត្រូវថាផ្ទួនពីរដង, ដែលថា ដដែលៗ ដែលថាផ្ទួនៗ (ប្រើចំពោះតែសំដី),

ឧទាហរណ៍:

ក្មេងៗ, ចាស់ៗ, ដដែលៗ, ទីទៃៗ, តូចៗ,

(១) ហៅថា "អាមេណ្ឌិតសញ្ញា" ក៏បាន ។

ធំៗ, ផ្សេងៗ, ភ្លាវៗ, ប្រហែលៗគ្នា, ដូចៗគ្នា, កំឡោះៗ, ក្រមុំៗ, តាៗ, យាយៗ ជាដើម ។

ពាក្យបាលីយកមកប្រើជាខ្មែរ ទុកណាជាពាក្យផ្ទួនគ្នា ក៏មិនត្រូវយក លេខទោ (ៗ) នេះ មកប្រើពីមុខឡើយ,

ឧទាហរណ៍:

នានាធម្មសំវេគ; នានាជាតក; វិវិធធម្ម-សង្គហ; វិវិធភណ្ឌ; អាបោអាបោ; ដំណាំងនានាប្រទេស; មន្ត្រីនានា;

មិនត្រូវសរសេរជា: នាៗធម្មសំវេគ; នាៗ-ជាតក; វិៗធធម្មសង្គហ; វិៗធភណ្ឌ; អាបោៗ; ដំណាំងនាៗប្រទេស; មន្ត្រីនាៗ ដូច្នេះឡើយ ។

ក) សំនួរ

លេខទោ ឬ អាមេណ្ឌិតសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយ

ដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? លេខទោ ប្រើបានចំពោះតែពាក្យខ្មែរសុទ្ធឬ? ពាក្យបាលី ប្រើលេខទោបានដែរឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ការហាត់:

ចូរស្រង់យកពាក្យដែលមានប្រើលេខទោ;

១) ចម្លើយ

* *

*

ចប់វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ

វិធីប្រើខណ្ឌសញ្ញា

(១) ភ្នែកមាន់[១] (៙)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានសណ្ឋានជាវង់មូលពីរជាន់ តូចក្នុងធំក្រៅ ស្រដៀងនឹងភ្នែកមាន់យ៉ាងនេះ (៙) សម្រាប់ប្រើដាក់ក្បាលបន្ទាត់ ដើមសេចក្ដីធំនីមួយៗ ឬប្រើដាក់នៅខាងដើមបទ ក្នុងពាក្យកាព្យឃ្លោង,

ឧទាហរណ៍:

៙ ជុលីហត្ថនមស្ការដាក់លើកេស តាង
ប្រទីបកោសុមបទុមទេស បិត្តវិសេសបង្គំបាទព្រះ
សាស្ដា . . . . . ។

(១) ហៅថា "កុក្កុដនេត្រ" ក៏បាន ។

ក្នុងពាក្យធម្មតា (នាបុរាណសម័យ) លោកច្រើនប្រើ ភ្នែកមាន់ (៙) នេះ នៅដើមលិខិត ឬ សៀវភៅផ្សេងៗ ជាគូគ្នានឹង គោមូត្រ (៚) នេះ ដែលលោកដាក់បញ្ចប់លិខិត ឬ សៀវភៅផ្សេងៗ ។

(សព្វថ្ងៃនេះ នៅក្នុងពាក្យពាយលោកមិនសូវប្រើទេ)

ក] សំនួរ

កុក្កុដនេត្រ ឬ ភ្នែកមាន់ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? សព្វថ្ងៃនេះគេនៅនិយមប្រើដែរឬទេ?

ខ] ចម្លើយ

(២) ខណ្ឌ ឬ ល្បះ (។)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ (។) សម្រាប់ប្រើដាក់រាំងឃ្លា ឬ សង្កាត់សេចក្តីមួយ ៗ ឲ្យដាច់ស្រឡះដោយឡែកពីគ្នា,

ប្រើបាន ៣ យ៉ាង គឺ:

ក) ល្បះដែលប្រើខណ្ឌសេចក្តីខ្លីឬសេចក្តីវែង, ដូចជា:

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ មានកំពែងខាងក្រៅប្រវែង ៣៥០ ម៉ែត្របួនជ្រុងស្មើ ៗ នៅខាងក្នុងកំពែងមានស្រះធំៗបួនជ្រុងស្មើ នៅគ្រប់ទិសទាំង ៤ ៗ តពីនោះមាន . . . . ។

ល្បះដែលប្រើខណ្ឌសេចក្តីខ្លី ឬ សេចក្តីវែងដូចឧទាហរណ៍ខាងលើនេះលោកហៅថា "ល្បះតូច ឬ ល្បះធំ" ។

ខ) ល្បះដែលប្រើខ័ណ្ឌសេចក្ដីមួយទៅខាងលើហើយ ដែលត្រូវចាប់សរសេរបន្ទាត់មួយខាងក្រោមបន្ទាត់នោះ លូកចូលមកខាងក្នុងបន្តិច,

ឧទាហរណ៍:

ប្រាសាទនាគព័ន្ធ ស្ថិតនៅលើភ្នំនាគពីរ ដែលមានរង្វង់មូលធំ; កន្ទុយនាគទាំងគូរបស់រួម ព័ន្ធព័ទ្ធគ្នាជួបជាគេត្របាញ់ឡើងលើ ទៅទិសខាងលិច, ក្បាលទៅទិសខាងកើត ។

ប្រាសាទនេះ បែរមុខឆ្ពោះទៅទិសខាងកើត, (ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី ៧ (Jayavarman VII) ទ្រង់ឱ្យកសាងក្នុងបុងសតវត្សរ៍ទី ១៨នៃពុទ្ធសករាជ...);

យ៉ាងនេះហៅថា "ល្បះបន្ទាត់ ឬ ល្បះលូកបន្ទាត់" ។

ក) ល្បះនេះមានប្រើទៀត ក្នុងការកត់ត្រាថ្ងៃខែឆ្នាំបន្ទូគត,

ឧទាហរណ៍៖

ភ្នំពេញ, នៅថ្ងៃ ១ ᧡៩ ឆ្នាំមមែសប្តស័ក ព. ស. ២៤៩៨ ។

(លេខខាងដើមល្បះជាលេខថ្ងៃ, លេខខាងចុងល្បះជាលេខខែ, លេខខាងលើល្បះជាលេខសម្រាប់ប្រាប់កើត, លេខខាងក្រោមល្បះជាលេខសម្រាប់ប្រាប់រនោច) ។

ឧទាហរណ៍ខាងលើនេះ ត្រូវអានថា៖ ភ្នំពេញ, នៅថ្ងៃអាទិត្យ ដប់រោច ខែចេត្រ ឆ្នាំមមែសប្តស័ក ពុទ្ធសករាជ ពីរពាន់ បួនរយ កៅសិប ប្រាំបី ។

ក) សំនួរ

ចំណុច ល្បះ មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណា ខុះកង់ការសេរសេរ? សម្រាប់ប្រើដូចម្តេច ខាងបន្ទុគតិ? ចូរលើកឧទាហរណ៍ទាំងអស់មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* * *

។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។ ។

៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕ ៕

---

(៣) ល្បះបិទ[១] (៕)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ (៕) ឬ យ៉ាងនេះ (។០ៜ—) ឬ ក៏យ៉ាងនេះ (៕០ៜ—) សម្រាប់ប្រើខណ្ឌបញ្ចប់សេចក្ដីដែលហើយត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ឥតមានតទៅទៀត,

ឧទាហរណ៍:

---

(១) ហៅថា "ល្បះបរិយោសាន" ក៏បាន ។

១ ពាក្យចាស់ពាក្យពីព្រេង ទោសខ្លួនឯង មើលពុំយល់ . . . . អស់អាថ៌ ឪភិទាន ស្រេចប្រការម៉្លេះឯងហោង(១) ។ល។ ឃ្លាទាំងនេះ ហៅថា “ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន” ។

ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន ទាំង ៣ បែបនេះ លោកមិនបានកំណត់ឲ្យប្រើជាដាច់ខាតទេ ប្រើក៏បាន មិនប្រើក៏បាន; សម័យឥឡូវប្រើច្រើនប្រើ ចំណោ ឬ ល្បះ (។) នេះ ជំនួស ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន វិញ);

ក) សំនួរ

ល្បះបប់ ឬ ល្បះបរិយោសាន មានទ្រង់ទ្រាយ ដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើចំណាអ្វី? ចូរលើកឧទាហរណ៍ មកពន្យល់? ល្បះបរិយោសាន លោកកំណត់ឲ្យប្រើជា ដាច់ខាត ឬ មិនប្រើក៏បានដែរ?

(១) សាស្រ្តាពាក្យចាស់ ។

១) ចម្លើយ

* *

*

[៤] គោមូត្រ[១] (៚)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបសណ្ឋាន[ស្រដៀង]នឹងកន្ទាញ់ទឹកនោមគោយ៉ាងនេះ (៚) សម្រាប់ប្រើសរសេរដាក់ត្រង់កន្លែងបញ្ចប់សេចក្ដី ដែលចប់អស់ហើយត្រឹមតែប៉ុណ្ណោះ ,

ឧទាហរណ៍:

១ ហែមហាជនសប្បុរស ទោះស្រីប្រុស

(១) គោមូត្រ ន. (សំ. ម. គោមុត្ត "ទឹកនោមគោ") ។

កបកិរិយា គួរគិតយកប្រាជ្ញ បង់បំប្បាប់ជា គន្លង ៗលៗ ឲ្យបានសុខទាំងបី សុខលោកិយសុខ សួគ៌ា សុខដល់និព្វានណា ប្បាប់ធម៌ជាសុខស្រប ហោង[១] ៚—— យ៉ាងនេះ ហៅថា "គោមូត្រ" ។

(គោមូត្រ (៚——)នេះ អ្នកលង្កាទ្វីបប្រើដាក់ត្រង់ទីបប់នៃគាថាបាលីមួយៗ សំគាល់ជាខ្យល់សំឡេងរនរន្ទាន់ ដូចកង្កាញ់រលកទឹក តាមទំនងបទ សរភញ្ញ ម្យ៉ាងដែលហៅថា គាវង្គ; ខ្មែរយើងជាន់ដើមប្រើបែបនេះតាមអ្នកលង្កាទ្វីប សម្រាប់ដាក់ចំពោះតែត្រង់កន្លែងបញ្ចប់ពាក្យកាព្យឃ្លោង, លុះយូរៗមក ទោះបីពាក្យពយក៏ប្រើ គោ-មូត្រ (៚——) នេះដែរ; សម័យឥឡូវមិនសូវប្រើទេ) ។

ក] សំនួរ

គោមូត្រ មានសណ្ឋានស្រដៀងនឹងអ្វី? សម្រាប់

(១) ច្បាប់ហែមពាជន ។

ប្រើដាក់ត្រង់កន្លែងណាខ្លះ? សម័យឥឡូវគេនៅនិយមប្រើច្រើនដែរឬទេ?

១) ចម្លើយ

* *
*

(៤) រ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប ({)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ ({) សម្រាប់ប្រើសរសេរគាបពាក្យទន្ទឹមគ្នា ឬ ប្រមូលគាបសេចក្តីច្រើន, បទឲ្យទៅជាបទមួយជាមួយគ្នា,

ឧទាហរណ៍:

ថ្ងៃ ៨ { កើត / រោច } នឹង ថ្ងៃ ១៥ { កើត / រោច } ឬ ថ្ងៃ ១៤ រោច ។

ពុន
វែក
សែង
លី
ទូល
ឧទាហរណ៍ទី២: កណ្ដៀត } ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (porter) ។
បី
ព
ទ្រ
កាន់
យួរ

ប៉ុន្តែសម័យឥឡូវ ច្រើនប្រើ ក្បៀស (,) ឬ បំណុបក្បៀស (;) នេះ ជំនួសវិញ,

ឧទាហរណ៍៖

ថ្ងៃ ៨ កើត, ៨ រោច និង ថ្ងៃ ១៥ កើត, ១៥ រោច ឬ ថ្ងៃ ១៤ រោច ជាថ្ងៃឧបោសថសីល ។

ក) សំនួរ

វ៉ាត់ ឬ ឃ្នាប មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? បើគេមិនប្រើ ឃ្នាប គេយកអ្វីមកប្រើជំនួស? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

ខ) ចម្លើយ

* *

*

(៦) រដ្ឋុសញ្ញា (–)

រដ្ឋុសញ្ញា មានរូបសណ្ឋានជាគំនូសខ្វែងយ៉ាងនេះ (–)

សម្រាប់ប្រើគូសកន្ទុកការសេរសេរបានច្រើនយ៉ាង, ដូចមាន
ពោលតទៅនេះ ៖

ក) សម្រាប់ប្រើប្រៀតសេចក្ដីកន្ទុកប្រយោគ, សេចក្ដីនោះមានសារៈសំខាន់ខ្វះដែរ,

ឧទាហរណ៍: (សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាខ្មែរ)

បុរសម្នាក់បានឃើញចោរម្នាក់ មានពុកមាត់ស្រមូម, រោមខ្មៅទុកតែភ្នែក, កាន់កាំភ្លើងនៅដៃចូលមក – ក៏ភិតភ័យញ័រអស់ទាំងប្រាណ – រត់ចូលទៅពួនសម្ងំក្នុងផ្ទះ ។

ឬ: បុរសពីរនាក់ – ឪពុកនិងកូន – នាំគ្នាទៅកាន ... ។

ឬថា: រាងកាយរបស់មនុស្សមាន: ក្បាល – ដងខ្លួន – ដៃ – ជើង – សក់ – មុខ – ភ្នែក –

ព្រុម្មះ – បង្កា – ផ្ដាល់ – ប៉ុរស – ត្របៀក ។ (ទើនឹង
ប្រើក្បៀសក៏បាន) ។

ឧទាហរណ៍ ទី ២: (សម្រាប់ប្រើក្នុងភាសាបាលី)

ឆិន្នា – ហត្ថា – យស្ស – សោ > ឆិន្នហត្ថោ

(បុរិសោ) "(បុរស) មានដៃដាច់ហើយ" ។

៧) សម្រាប់ប្រើគូសពីមុខលេខរៀង របស់សេចក្ដី
កុងសៀវភៅ, លក្ខន្តិកៈ, ប្រការ, មាត្រា ឬ អត្ថបទណាមួយ,

ឧទាហរណ៍:

១ – អំពីការគិតាប់ទង់ជាតិ . . . . ;

២ – អំពីការគោរពទង់ជាតិ . . . . ,

៣ – អំពី . . . . ,

ឬ ប្រើចុចគូសពីមុខលេខយ៉ាងនេះ (.–) ក៏បាន,

ឧទាហរណ៍:

ប្រការ ១.– ស្ដីអំពី . . . . ;

ប្រការ ២.– . . . . ;

ឬថា:

មាត្រា ១.- . . . . ;

មាត្រា ២.- . . . . ;

គ) សម្រាប់ប្រើក្នុងពាក្យនិយាយឆ្លើយឆ្លងគ្នាទៅវិញទៅមក,

ឧទាហរណ៍:

— នាង! ឯងបានចូលរៀនហើយឬនៅ?

— នៅ ។

— ចុះប្អូនឯង?

— ប្អូនខ្ញុំក៏ពុំទាន់បានចូលរៀនដែរ ។

ឃ) សម្រាប់ប្រើដាក់ខាងដើម ឬ ខាងចុងពាក្យគុណនាមមួយ ដែលត្រូវគេបំពេញ តាមលំនាំសព្ទបន្ទាប់ខាងដើម ឬ ខាងចុង,

ឧទាហរណ៍:

យុទ្ធវិធី, — សាស្ត្រ (អានថា: យុទ្ធវិធី, យុទ្ធ-សាស្ត្រ);

សេចក្តីសុខ, — ចំរើន (អានថា: សេចក្តីសុខ, សេចក្តីចំរើន);

បព្វណ្ហសម័យ, សាយណ្ហ — (អានថា: បុព្វណ្ហ-សម័យ, សាយណ្ហសម័យ) ។

ង) សម្រាប់ប្រើជាកចុងបន្ទាត់ សំគាល់សព្ទដែលសរសេរឬបោះពុម្ពដល់ចុងបន្ទាត់ហើយ ប៉ុន្តែមិនទាន់អស់ព្យាង្គនៅឡើយ ត្រូវអានភ្ជាប់ទៅនឹងព្យាង្គខាងដើមបន្ទាត់ជាលំដាប់,

ឧទាហរណ៍:

នគរវត្តជាប្រាសាទមួយល្អជាងគេក្នុងចំ—ណោមនៃប្រាសាទទាំងឡាយនៅអង្គរ ... ។

ប៉ុន្តែមិនត្រូវប្រើ វជ្ជសញ្ញា បែបនេះ ឲ្យខូចព្យាង្គនៃ

ស័ព្ទ, ដូចជា ... ហើ—យ, សរសេ—រ ។ល។

យ៉ាងនេះទៀយ, ត្រូវប្រើតែនៅទីបំផុតពាក្យនៃស័ព្ទដែលជាពហុពាក្យ ។

គ) សម្រាប់ប្រើគួសក្នុងការកត់ត្រាគោត្តនាម នឹងបកតិនាម,

ឧទាហរណ៍:

ង្គួន-ប្រិយា, ង្គួន-សោភ័ណ, ង្គួន-សុគន្ធី, ង្គួន-សុគន្ធារី ។

មានសញ្ញា ២ យ៉ាងទៀត ដែលលោកពប់បញ្ចូលក្នុងពួកវណ្ឌសញ្ញា (–) នេះដែរ ព្រោះមានទ្រង់ទ្រាយដូចគ្នា ប្លែកគ្នាតែវិធីប្រើបន្តិចបន្តួច, ដូចមានពោលតទៅនេះ ៖

១) យតិភង្គ[១] ជាសញ្ញាមួយបែប មានរូបដូចវណ្ឌសញ្ញា (–) នេះដែរ សម្រាប់ប្រើដាក់ត្រង់ចន្លោះ

(១) ហៅថា "សហសញ្ញា" ក៏បាន ប៉ុន្តែមិនសូវប្រើ ។

សង្កាត់ពាក្យមួយម៉ាត់ដែលផ្តាច់ចេញដោយខ្លួនពីគ្នា ត្រង់បន្ទោះឃ្លាគាថា, កាព្យ, ឃ្លោង,

ឧទាហរណ៍: (ខាងភាសាបាលី)

ទុហេតុកាមតា សត្ត- បត្តាទីស តិហេតុកា ។

ឧទាហរណ៍: (ខាងភាសាខ្មែរ)

ប្ញាប់នេះថ្ងៃហ្ន គួរឲ្យអស់មហា- ជនផង

ត្រង់ត្រាប់ . . . ។

សត្ត នឹង បត្តាទីស ត្រូវភ្ជាប់គ្នា មហា នឹង ជន ក៏ត្រូវភ្ជាប់គ្នាដែរ, បែរជាដកដាច់ពីគ្នាតាមឃ្លារបស់កាព្យ, ត្រូវប្រើគ្រឿងសញ្ញា (–) នេះ ជាសំគាល់ឲ្យដឹងថាជាពាក្យភ្ជាប់គ្នា, យ៉ាងនេះ ហៅថា "យតិភង្គ" ។

ឧទាហរណ៍ទី ២:

ស្រគត់អស់តិ - ត្រ្មិយអង្គអបិ - ត្រៃ្តយទ្រង់

ករុណា សព្វសត្វដាក់ដល់ មណ្ឌលសួគ៌ា គុណ

គាប់ជាតិជា ស្រូវស្រែផលបុណ្យ . . .;

ឬថា: ដ្បិតសីលជាយាន នាំរូបរូបបាន បៀស
បាកបតុរា- បាយបាបបានដល់ មណ្ឌលសួគ៌ា-
ល័យលុះមហា- និព្វានសេដ្ឋ(១). . ។

២) នយសញ្ញា ជាសញ្ញាមួយបែប មានរូបដូចវង្ឃសញ្ញា (–) នេះដែរ, សម្រាប់ប្រើគូសក្រោមពាក្យដែលមានសេចក្ដីដូចគ្នាពីលើមក ឬ សម្រាប់ប្រើគូសពីក្រោមពាក្យដែលត្រូវទន្ទេញឲ្យចាំមាត់ ឬ ប្រើគូសក្រោមពាក្យសំខាន់ណាមួយ ដើម្បីធ្វើពាក្យនុះឲ្យឃើញជាក់ស្ដែងឡើង,

ក) ប្រើគូសក្រោមពាក្យដែលមានសេចក្ដីដូចគ្នាពីលើមក,

ឧទាហរណ៍:

ថ្ងៃអាទិត្យ ៩ រោច ខែពិសាខ

(១) ច្បាប់សុភាសិត ។

ថ្ងៃ ច័ន្ទ ១០ កោប ខែពិសាខ

— អង្គារ ១១ — —

— ពុធ ១២ — —

— ព្រហស្បតិ៍ ១៣ — —

— សុក្រ ១៤ — —

— សៅរ៍ ១៥ — —

បើនឹងប្រើឃ្លៀសពីរ (") ដូច្នេះក៏បាន ឬប្រើតួអក្សរ (–ដ–) នេះ ដោយសំគាល់សេចក្ដីថា "ដូចគ្នា" ដូច្នេះក៏បាន តាមចូលចិត្តប្រើ ។

១) សម្រាប់ប្រើគូសពីក្រោមពាក្យដែលត្រូវទេន្ទេញឲ្យចាំមាត់,

ឧទាហរណ៍:

គុណនាមមាន ៣ យ៉ាងគឺ ៖ <u>បកតិគុណនាម ១</u>, <u>វិសេសគុណនាម ១</u> និង <u>អតិវិសេសគុណនាម ១</u> ។

គ) សម្រាប់ប្រើគូសពីក្រោមពាក្យសំខាន់ ដើម្បីធ្វើពាក្យនោះឲ្យឃើញជាក់ស្ដែងឡើង,

ឧទាហរណ៍:

ព្រាហ្មណ៍គិតថា: "កូនទាំងឡាយរបស់អញមាន៤នាក់, អញនឹងឲ្យទ្រព្យ ជំនុំកូនទាំងឡាយ ៤ នាក់នោះ ដល់កូនម្នាក់" ។

(យតិភង្គ និង ឥយសញ្ញា ទាំង២យ៉ាងដូចពោលមកហើយនេះ មានរូបជាគំនូសខ្វៃ (–) ដូចគ្នានឹង វជ្ឈ-សញ្ញា ដែរ ប្លែកគ្នាតែត្រង់វិធីប្រើបន្តិចបន្តួច, ដូច្នេះគួរយើងកំណត់ហៅថា "វជ្ឈសញ្ញា" ដូចគ្នាទាំងអស់ក៏បាន ដើម្បីឲ្យងាយដល់ការអាន និង ការចំណាំ) ។

ក) សំនួរ

វជ្ឈសញ្ញា មានសណ្ឋានដូចជាអ្វី? សម្រាប់ប្រើបានយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍គ្រប់

ខមកពន្យល់? មានសញ្ញាអ្វីទៀត ដែលប្រើដូចគ្នានឹង វជ្ឈុសញ្ញា នេះ? ចូររាប់ឈ្មោះមកមើល? ក្នុងសញ្ញានីមួយៗ មានវិធីប្រើដូចម្ដេចខ្លះ? ចូរនាំយកសញ្ញាមួយម្ដងៗ មកអធិប្បាយជាឧទាហរណ៍ គ្រប់ខទាំងអស់ឲ្យល្អមស្ដាប់បាន? សញ្ញាទាំង ២ យ៉ាងខាងក្រោយ បើយើងហៅថា "វជ្ឈុសញ្ញា" តើម្យ៉ាងបានដែរឬទេ?

ខ) ចម្លើយ

* *

*

... ...

(៧) មច្ឆណ្ឌសញ្ញា[១] (...)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (...)

(១) ហៅថា "ពងត្រី" ក៏បាន ។

សម្រាប់ប្រើក្នុងការ “ពប់ហេតុ, របស់, ប្រដាប់ប្រដា” ជាដើម ដែលមានទំនងដូចគ្នា ឬស្រដៀងគ្នា ដែលអ្នកសរសេរឬពោះពុម្ព ពុំបាននាំយកមករៀបរាប់ដោយសព្វគ្រប់ នៅមានច្រើនតទៅទៀត, មានអត្ថន័យប្រហែលគ្នានឹងពាក្យថា “ជាដើម”,

ឧទាហរណ៍:

សាលារៀនខ្ញុំមាន: តុ, ទូ, កៅអី ... ។

សម្រាប់ប្រើចុច “លិខិត, បណ្ណ, វិក្កយប័ត្រ, វេតបទ ឬ មេរៀនផ្សេងៗ” ត្រង់ចន្លោះដែលគេទុកចំហឲ្យចុះសេចក្ដីបំពេញតាមមុខការដែលត្រូវបំពេញ,

ឧទាហរណ៍:

សូមទាន់ខ្ញុំប្របាទ ឬ នាងខ្ញុំឈ្មោះ ..... អាយុ ... ឆ្នាំ, ជាតិ ...... របររកស៊ី ...... ទីលំនៅៗឃុំ ... ស្រុក ...... ខេត្ត ...។

ដូចជា: រាល់យប់ខ្ញុំទទួលទានដំណេកក្នុង...... ជាមួយនឹងបងខ្ញុំ, ក្នុងមុងខ្ញុំមាន ...... សម្រាប់ កើយ, មាន .... សម្រាប់ដណ្តប់ ។ល។

មួយយ៉ាងទៀត, មព្ភណ្ឌសញ្ញា (...) នេះ សម្រាប់ ប្រើក្នុងពេលដែលមានសេចក្តីព្រួយកង្វល់ ឬ មានអារម្មណ៍ ដទៃណាមួយ ចូលមកឆ្លុកស្ទះគំនិតគាត់ផ្តាច់ប្រយោគ ដែលបានផ្តើមនិយាយមិនឲ្យពោលតទៅទៀតបាន,

ឧទាហរណ៍:

ខ្ញុំ ...; យី! ...; យីអើ! ...; យីអើហ្ន៎! ... ។

(មព្ភណ្ឌសញ្ញា (...) នេះ លោកកំណត់ឲ្យ ប្រើ ចុច ៣, បើមានពាក្យវែង ឲ្យប្រើ ចុចបន្ថែមបីៗ ជាលំដាប់តទៅ, កុំប្រើ ចុច ២, ចុច ៤ ឬ ចុច ៥ ដូច្នេះឡើយ) ។

មួយបែបទៀត, សម្រាប់ប្រើដាក់ខាងដើមប្រយោគ ដើម្បីឲ្យដឹងថាមានសេចក្ដីពីខាងដើមមកច្រើន ប៉ុន្តែអ្នកសរសេរចាប់ច្បួចយកតែត្រង់កន្លែងខាងចុង ដំជាសេចក្ដីសំខាន់ដែលខ្លួនត្រូវការ,

ឧទាហរណ៍:

បោរាណាចារ្យ លោកប្រដៅថា:

"...ធម្មតាអ្នកជាជាតិ កាលគេអាទ៍ឲ្យគិតគូរ...;

ក) សំនួរ

មប្ពណ្ណសញ្ញា មានសណ្ឋានដូចជាអ្វី? សម្រាប់ប្រើប្ចុចអ្វីកង់ការសរសេរ? មានអត្ថន័យដូចម្ដេច? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់មើល?

១) ចម្លើយ

* *

*

(ៗបេៗ) ឬ (ៗលៗ)	(ៗបេៗ) ឬ (ៗលៗ)	(ៗបេៗ) ឬ (ៗលៗ)
(ៗលៗ) និ (ៗណៗ)	(ៗលៗ) និ (ៗណៗ)	(ៗលៗ) និ (ៗណៗ)

(៨) បេយ្យាល (ៗបេៗ) ឬ (ៗលៗ)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប សម្រាប់ប្រើបំព្រួញសេចក្ដីវែងឲ្យខ្លី ឬ ច្រើនឲ្យតិច, ប្រើតែអក្សរ ១ តួខាងដើមថា ៗបេៗ (អានថា ប៉េ) ក៏បាន, ប្រើតែអក្សរ ១ តួខាងចុងថា ៗលៗ (អានថា ល៉ះ) ក៏បាន;

ក្នុងភាសាខ្មែរច្រើនប្រើ (ៗលៗ) នេះ,

ឧទាហរណ៍:

ប្រដាប់ប្រដាដែលខ្ញុំយកទៅរៀនមានច្រើនមុខ គឺសៀវភៅសរសេរ, សៀវភៅអាន, ដងប៉ាកកា បន្ទាត់, ទឹកខ្មៅ ៗលៗ

ក្នុងភាសាបាលីច្រើនប្រើ (ៗបេៗ) នេះ,

ឧទាហរណ៍:

នមោ តស្ស ភគវតោ ។ល។

ឬ នមោ ។ល។ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ក) សំនួរ

បេយ្យាល មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើដូចម្ដេចក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

ខ) ចម្លើយ

* * *

(·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·)
(·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·) (·)

(៩) អាទិសង្កេត[១] (·)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបសណ្ឋានជាចំណុចមួយ

(១) ហៅថា "អក្សរសង្ខេប" ក៏បាន; មើលក្នុងវចនានុក្រម "ពាក្យអក្សរក" ។

យ៉ាងនេះ (·) សម្រាប់ប្រើចុចពាក្យវែងបំព្រួញឲ្យទៅជាអក្សរសង្ខេប គឺយកតែអក្សរមួយតួៗ ខាងដើម ពីក្នុងពាក្យមួយៗ មកប្រើ ដើម្បីកុំឲ្យពិបាកសរសេរវែងពេក ព្រោះជាពាក្យដែលគេត្រូវប្រើញឹកញាប់, គេអាចដឹងគ្រប់គ្នា,

ឧទាហរណ៍:

កិ. (គឺកិរិយាស័ព្ទ); គុ. (គឺគុណស័ព្ទ); ន. (គឺនាមស័ព្ទ); និ. (គឺនិបាតស័ព្ទ); ឧ. (គឺឧទានស័ព្ទ); ឧទា. (គឺឧទាហរណ៍); ព. ស. (គឺពុទ្ធសករាជ); គ. ស. (គឺគ្រិស្តសករាជ); ភ. ព. (គឺភ្នំពេញ) ជាដើម ។

សម្រាប់ប្រើចុចក្នុងការសរសេរលេខ ត្រង់ខ្ទង់ពាន់ ដើម្បីឲ្យស្រួលអាន,

ឧទាហរណ៍:

៣៥.១៦២ ។ ៨៧.២៦៣ ។ ២.៤៩៨ ។

ប៉ុន្តែក្នុងការរាប់សករាជ មិនត្រូវប្រើចំណុចនេះទេ ។

ក) សំនួរ

អាទិសង្កេត មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើចុចយ៉ាងណា ខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* * *

(') (') (') (') (') (') (') (') (') (') (')

(,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,) (,)

[១០] ក្បៀស[១] (,)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (,) សម្រាប់

(១) ច្បាប់ខ្លះហៅថា "ចុល្លភាគ" ។

ប្រើញែកសេចក្តីក្នុងប្រយោគជាភាគតូចៗ, ប៉ុន្តែតាមធម្មតា គេច្រើនតែប្រើដកឃ្លា,

មានពាក្យពិសេសខ្លះដែលគួរប្រើក្បៀស (,) នេះ,

ឧទាហរណ៍:

ទង់ជាតិមាន ៣ ពណ៌គឺ៖ ខៀវ, ស, ក្រហម ។

សម្រាប់ប្រើក្នុងការរាប់ឈ្មោះ ឬ រាប់វត្ថុមួយៗ,

ឧទាហរណ៍:

ឈ្មោះក ១, ឈ្មោះខ ១, ឈ្មោះគ ១, ឈ្មោះ ឃ ១ ទាំង ៤ នាក់នេះត្រូវជាបងប្អូនបង្កើតនឹងគ្នា ។

ឧទាហរណ៍ ទី ២:

រាប់ចំនួនរបស់, ដូចជា: តុ, ទូ, កៅអី... ។

ក្រៅពីនេះនៅមានច្រើនទៀតក្នុងការរាប់ចំនួន,

ឧទាហរណ៍:

៣ម,៧៦ ។ ៦៣ក,២១ ។ល។

ក) សំនួរ

ក្បៀស មានសណ្ឋានដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរនាំឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

១) ចម្លើយ

(១១) ចំណុចក្បៀស(១) (;)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (;) សម្រាប់ប្រើញែកសេចក្ដីជាភាគ តែភាគនោះធំជាងភាគដែលញែក

(១) ច្បាប់ខ្លះហៅថា "មហព្ភាគ" ។

ដោយដកឃ្លា ឬ ដោយគៀស ប៉ុន្តែតូចជាងភាគដែល ញែកដោយខណ្ឌ ឬ ល្បះ,

ឧទាហរណ៍:

រូបទង់ជាតិទាំងមូល ជាតំណាងកេរ្តិ៍មរតកជាតិ ដែលពេញបរិបូណ៌ដោយជ័យជំនះ; ជាតំណាងនៃសេចក្តីថ្កុំថ្កើងរុងរឿង, សេចក្តីថ្លៃថ្នូរនឹងការស៊ូស្លាប់រស់, ជាតំណាងសេរីភាពរបស់ជាតិនឹងដួងកែវរបស់ប្រទេស; . . . . ។

ក) សំនួរ

បំណុបគៀស មានទ្រង់ទ្រាយដូចម្តេច? សម្រាប់ប្រើយ៉ាងណាខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង?

១) ចម្លើយ

*　*

*

(១២) ចំណុចពីរគូស[១] (៖)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែបមានរូបយ៉ាងនេះ (៖) សម្រាប់ប្រើដាក់ពីមុខសេចក្ដីដែលបំរុងនឹងរៀបរាប់ ឬ បំរុងនឹងអធិប្បាយតទៅ,

ឧទាហរណ៍ :

ពណ៌ទឹងរូបភាពទង់ជាតិរបស់ប្រទេសកម្ពុជា មានការសំគាល់ដូចតទៅនេះ ៖

---

(១) ហៅថា “ទ្វិពិន្ទុលេខ” ក៏បាន ។

ក) ពណ៌នាជំជាតិ

១.- ខៀវ ជាសញ្ញានៃសេចក្ដីសុភាព, ទន់ភ្លន់, ស្លូតត្រង់ ។

២.- ស ជាសញ្ញានៃសេចក្ដីសុចរិត, យុត្តិធម៌, បរិសុទ្ធ ។

៣.- ក្រហម ជាសញ្ញានៃសេចក្ដីអង់អាច ក្លាហាន ។

ចូរសំគាល់: បំណុបពីរគូស (ះ) នេះ ហៅថា "ទ្វិពិន្ទុលេខ" ក៏បាន ព្រោះមាន ពិន្ទុពីរ មាន គំនូស មួយនៅចន្លោះកណ្ដាលជាគ្រឿងសំគាល់ ដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំ នឹង វិសជ្ជនីយ (ះ) នេះ ។

បើនឹងប្រើ យុគលពិន្ទុ (:) នេះ តាមទម្លាប់ដើម មកក៏បានដូចគ្នា ។

ក) សំនួរ

បំណុបពីរគូស មានសណ្ឋានដូចអ្វី? មានអ្វី

ជាគ្រឿងសំគាល់គួរឲ្យចំណាំបាន? មានទ្រង់ទ្រាយប្លែកគ្នានឹង យុគលពិន្ទុ វិសជ្ជនីយ យ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* * *

? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ? ?

(១៣) បុច្ឆនសញ្ញា (?)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (?) សម្រាប់ប្រើដាក់ខាងចុងនៃប្រយោគសួរ, ដណ្តឹង, ឆ្ងល់ឬសង្ស័យ,

ឧទាហរណ៍ៈ

អ្នកឈ្មោះអ្វី?

– នៅស្រុកណា?

– មកមានការអ្វី?

– ម៉េចទៅ! រឿងអ្នក?

– ឱ! ដូច្នោះឬ?

ក) សំនួរ

បុប្ផសញ្ញា មានរូបដូចម្ដេច? សម្រាប់ប្រើដាក់អ្វី? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

១) ចម្លើយ

*
*

[១៨] ឧទានសញ្ញា (!)

ឧទានសញ្ញាមួយបែប មានរូបយ៉ាងនេះ (!) សម្រាប់ប្រើក្នុងការបន្លឺ ឬ កំទរសំដីឮខ្លាំងៗ ដោយមានអំណរ, ទុក្ខព្រួយ, ការសើច, ហេតុអស្ចារ្យ, សេចក្ដីស្ញប់ស្ញែង, ការភ្ញាក់, ភ័យ, សេចក្ដីឆ្ងល់, ក្រោធ, ការស្ទន់, ការតក់ស្លុត, សំវេគ, គំអួញ, សេចក្ដីឈឺចាប់ជាខ្លាំង, ការអស់ឆ្ងល់ ឬ ការយល់សេចក្ដីជាក់ ។ល។,

ឧទាហរណ៍:

អ៊ឺតបាត់អញ!; អើ! មែនហើយ!; ឱ! ពុទ្ធោអើយពុទ្ធោ!; ឱ! រូបអើយរូបលំបាកអ្វីម៉្លេះទេ!; ឱ! ដូច្នោះទេតើ!; ណ្ហើយ! ឯវិត្រឹមណឹងបុះ!; ក្បាប់បម្លាក់ធ្លាក់លើជញ្ជាំង-ឬប្រាសាទនគរវត្តនៅរស់

រសើក! គួរឲ្យអស្ចារ្យមែនហ្ន៎ះ!; យ៉ឺះ! ម៉េចអ៊ីចេះ!; យ៉ឺះ! ពស់ធំណាស់!; អើ! ម៉េចទៅកូនអ្នករៀនដល់ណាហើយ?; ទៅៗ!; ឱ! កូនអើយកូន! មិនគួរនឹងព្រាត់ចោលម្ដាយសោះ!; អែយ៉ះ!; អែយ៉ូយ!; អ៊ូយ!; អ៊ែយ៉ា!;...ៗ

ឧទានសញ្ញានេះ បើចែកជាឈ្មោះមាន ៣ យ៉ាងគឺ:

១) សញ្ញាណាដែលប្រើបន្លឺ ឬ កំទរសំដីចំពោះពាក្យដូចជា: "ស្ញើប, អស្ចារ្យ ឬ ពាក្យស្ញប់ស្ញែង" ជាដើម ហៅថា "អច្ឆរិយសញ្ញា" ។

២) សញ្ញាណាដែលប្រើបន្លឺ ឬ កំទរសំដីចំពោះពាក្យដូចជា: "សរសើរ, ស្រឡាញ់ ឬ គាប់ចិត្តនឹងរបស់អ្វីមួយ" ជាដើម ហៅថា "វិម្ហយសញ្ញា" ។

៣) សញ្ញាណាដែលប្រើបន្លឺ ឬ កំទរសំដីចំពោះ

ពាក្យ ដូចជាៈ "មានទុក្ខព្រួយ ឬមានសេចក្ដីសំវេគ" ជាដើម ហៅថា "សំវេគសញ្ញា" ។

សេចក្ដីសំគាល់ៈ

(អច្ឆរិយសញ្ញា, វិម្ហយសញ្ញា, សំវេគសញ្ញា ទាំង៣ យ៉ាងនេះ បើនឹងហៅថា "ឧទានសញ្ញា" តែម្យ៉ាងក៏បាន ព្រោះមានគំនូសយ៉ាងនេះ (!) ជាគ្រឿងសំគាល់ដូចៗគ្នាទាំងអស់) ។

គ) សំនួរ

ឧទានសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើដាក់មុខពាក្យយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់? បើចែកជាឈ្មោះមានប៉ុន្មានយ៉ាង? ហៅអ្វីខ្លះ? ចូររាប់ឈ្មោះហើយទាញយកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ផង? បើនឹងហៅថា "ឧទានសញ្ញា" តែម្យ៉ាងបានឬទេ?

១) ចម្លើយ

* * *

(“ ”)ឬ(« »)	(“ ”)ឬ(« »)	(“ ”)ឬ(« »)	(“ ”)ឬ(« »)
(„ ”)ក៏(« »)	(„ ”)ក៏(« »)	(„ ”)ក៏(« »)	(„ ”)ក៏(« »)

(១៥) វិទ្ធារសញ្ញា(១) (“ ”)ឬ(« »)

ខណ្ឌសញ្ញានេះ មានសណ្ឋានជា ២ បែបយ៉ាងនេះ (“ ”) ឬក៏យ៉ាងនេះ (« »)(២) សម្រាប់ប្រើពាំងពាក្យ ឬ ពាំងសេចក្តីរបស់អ្នកដទៃ ដែលគេនាំយកមកសរសេរក្នុងប្រយោគមួយ ៗ

(១) ហៅថា “អញ្ញប្រកាស” ក៏បាន ។

(២) នឹងហៅថា “កោណសញ្ញា” ដើម្បីស្រួលចំណាំកុំឲ្យច្រឡំគ្នាក៏បាន ។

ឧទាហរណ៍ទី ១ :

កាលព្រះសក្យមុនីសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជិតបរិនិព្វាន ទ្រង់ផ្តាំថា: "ម្នាលអានន្ទ! អំណើះតពីតថាគតទៅ ធម៌វិន័យនឹងជាសាស្តានៃអ្នកទាំងឡាយជាតំណាងតថាគត" ។

ឧទាហរណ៍ទី ២ :

បរាជ័យ "ចាញ់" អបរាជ័យ "ឈ្នះ, ជំនះ" ។

ឧទាហរណ៍ ទី ៣ :

រូបប្រាសាទដែលតាំងនៅចំកណ្តាលផ្ទៃទង់ជាតិខ្មែរនោះលោកសំដៅយកប្រាសាទនគរវត្តជាក់ស្តែងថា ៖

«ក្នុងពិភពលោក ពុំមានប្រទេសណាមួយ មានប្រាសាទបុរាណធំសម្បើមដូចនេះឡើយ» ។ *ប្រាសាទនេះជាទីប្រតិស្ឋានសាសនាផង* ។

(វង់ក្រចកនិងកោណសញ្ញា (" ,, ឬ « ») នេះ *កុំភាសាបាលីក៏មានយកមកប្រើជាលេខកូដខ្លះដែរ)* ។

ក) សំណួរ

វិទ្យាសញ្ញា មានទ្រង់ទ្រាយដូចអ្វី? មានប៉ុន្មានបែប? ហៅបានយ៉ាងណាខ្លះ? សម្រាប់ប្រើដូចម្ដេចខ្លះក្នុងការសរសេរ? ចូរទាញឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ខ) ចម្លើយ

* * *

(‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’)

(‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’) (‘ ’)

[១៦] អន្តរសញ្ញា[១] (‘ ’)

ខណ្ឌសញ្ញាបើកបិទមានរូបសណ្ឋានយ៉ាងនេះ (‘ ’)

(១) ព្រះគ្រូសង្ឃសត្ថា (ប៉. ស. ធមាភម្មោ) រៀបរៀងបន្ថែម ។

សម្រាប់ប្រើបើកបិទពាំងសេចក្ដីដែលអ្នកដទៃនិយាយ ហើយអ្នកម្នាក់យកសេចក្ដីនោះមកនិយាយដំណាល ឬ ប្រាប់គំនិតរបស់ខ្លួន នោះត្រូវយកខណ្ឌសញ្ញានេះដាក់ពាំង ដើម្បីកុំឲ្យច្រឡំសេចក្ដីដែលបាននិយាយរួចហើយ នឹង សេចក្ដីដែលត្រូវនិយាយតទៅទៀត,

ឧទាហរណ៍:

...កុមារនោះមកដល់ក៏និយាយប្រាប់សំឡាញ់ថា: “ខ្ញុំពុំបានមកជួបភ្នាម ព្រោះក្នុងពេលដែលខ្ញុំបានទៅដល់ ផ្ទះ ស្រាប់តែម្ដាយខ្ញុំប្រាប់ថា: ‘ព្រឹកនេះ ឯងត្រូវនៅ ចាំផ្ទះ ព្រោះអញមិននៅ’, ទើបខ្ញុំពុំអាចចេញមក បាន...” ។

ឧទាហរណ៍ទី ២ :

“ខ្ញុំគិតថា: ‘ប្រហែលនេះ គ្មាននរណាមកទេ’ បាន ជាខ្ញុំគ្មានប្រុងប្រយ័ត្នអ្វីសោះ...” ។

អ្នករៀនភាសាបាលី តែងហៅដោយទម្លាប់ថា "សញ្ញាលេខក្នុងជាន់ទី ២",

ឧទាហរណ៍:

"នាហំ ឯវំ វទាមិ, ឯកស្មឹ បន បិណ្ឌចារិកត្ថេរេ ឃរទ្វារេ ឋិតេ, សស្សុកោ មេ អប្បោទកំ មធុបាយាសំ បរិកុញ្ញាន្តោ តំ ន មនសិករោតិ, អហំ 'មយ្ហំ សស្សុយា ឥមស្មឹ អត្តភាវេ បុញ្ញំ ន ករោតិ បុរាណបុញ្ញមេវ ខាទតីតិ ចិន្តេត្វា 'អតិប្បិ ភន្តេ, មយ្ហំ សស្សុយា បុរាណំ ខាទតីតិ អវចំ; ឯត្ថ មេ កោ ទោសោតិ ៗ

ក) សំណួរ

អន្តរសញ្ញា មានរូបសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើបិទរាំងសេចក្ដីយ៉ាងណាខ្លះ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់ឲ្យសព្វគ្រប់មើល?

១) ចម្លើយ

* *
*

[( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )]

[( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )] [( )]

[១៧] វង់ក្រចក(១) [( )]

ខណ្ឌសញ្ញាមួយគូមានរូបសណ្ឋានដូចជាវង់ក្រចក យ៉ាងនេះ [( )] សម្រាប់ប្រើបិទពាំងសេចក្ដីដែលមានដំណើរដោយឡែក, សេចក្ដីពាយព្យ, សេចក្ដីបន្ទាប់បន្សំ ឬ ប្រើពាំងពាក្យខែជាដើម,

(១) ហៅថា " នខសញ្ញា " ក៏បាន ។

ឧទាហរណ៍:

សុគមន៍! ពាក្យប្រើដោយសន្ធិ (តាមសម័យនិយម) សម្រាប់ឲ្យពរដល់អ្នកដែលរៀបចេញដំណើរទៅកាន់ទីឆ្ងាយ: សុគមន៍! "សូមអញ្ជើញទៅឲ្យសុខសប្បាយ!" (ប្រើជា សុយាត្រា! ដូច្នេះក៏បាន);

ឧទាហរណ៍ទី ២:

អស្សេន (យុត្តោ) — រថោ > អស្សរថោ "រថ (ដែលជនទឹមហើយ) ដោយសេះ";

សេចក្ដីក្នុងវង់ក្រចកនេះ បើគេមិនប្រើក៏បាន ឥតមានធ្វើឲ្យខូចសេចក្ដីក្នុងប្រយោគទេ ។

ក) សំនួរ

វង់ក្រចក មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើបំពាក់សេចក្ដីយ៉ាងណាខ្លះ? បើគេមិនប្រើបានឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកមើល?

១) ចម្លើយ

* * *

([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ])

([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ]) ([ ])

(១៨) វង់ដង្កៀប[១] ([ ])

ខណ្ឌសញ្ញាមួយគូមានរូបសណ្ឋានយ៉ាងនេះ ([ ]) សម្រាប់ប្រើដូចគ្នានឹងវង់ក្រចកធម្មតាដែរ, ប៉ុន្តែគេច្រើនប្រើចំពោះសេចក្តីត្រង់ណាដែលគេមានវង់ក្រចកធម្មតារួចមកហើយ ឬ សម្រាប់ប្រើពាំងលេខមាតិកាជាដើម,

(១) សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី (ជ. ណ. ជោតញ្ញាណោ) សង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ ឲ្យឈ្មោះថា "វង់ដង្កៀប" ។

ឧទាហរណ៍ៈ

ប្រាសាទបាយ័ន តាំងនៅចំកណ្ដាលនគរធំ ហៅថា "យសោធរគិរី" ប្រែថា "ភ្នំទ្រង់យស" ព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី៧ (jayavarman VII) ទ្រង់កសាង ក្នុងរវាង ព.ស. ១៧៤៣ ទៅ ១៨០០); ប្រាសាទនេះមានកំពស់ ៤៥ ម៉ែត្រ ... ។

សម្រាប់ប្រើក្នុងគណិតសាស្ត្រ,

ឧទាហរណ៍ៈ

[(− ២៤) × (+ ៣២) × (− ១៦)] : (− ៤)

ឬ $[2x + y - (x + 2y)] \times [3x - 2y - (2x - 3y)]$.

សម្រាប់ប្រើកំណែលេខមាតិកាដែលគេនាំយកមកប្រើ ដាក់រៀននៅខាងដើមសេចក្ដីសំខាន់ៗ,

ឧទាហរណ៍ៈ

(១២៨) នាមសព្ទតាំងពី ២ បទឡើងទៅដែល បំព្រួញរួមបួលគ្នាជាបទមួយហៅថា "សមាស";

ក) សំនួរ

វិធីដង្កៀប មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើបិទពាំងសេចក្ដីយ៉ាងណាខ្លះ? យកមកប្រើកាំងឧង្កាលេខបានឬទេ? ប្រើក្នុងគណិតសាស្ត្របានឬទេ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

(វិធីដង្កៀប (( )) នេះ ក្នុងសៀវភៅព្រះត្រៃបិដកសម្រាយ ក៏មានយកមកប្រើកាំងលេខមាតិកាដែរ);

១) ចម្លើយ

* *
*

[ )] [ )] [ )] [ )] [ )] [ )] [ )] [ )] [( ]

[( ] [( ] [( ] [( ] [( ] [( ] [( ] [( ] [( ]

(១៩) វង់ក្រចកចំហៀង(១) [ )]

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបសណ្ឋានដូចវង់ក្រចកមួយចំហៀងយ៉ាងនេះ [ )] សម្រាប់ប្រើកំណត់លេខ ឬ កំណត់អក្សរមួយៗ ដែលគេយកមកប្រើរៀងជាមាតិការាប់អង្គសេចក្ដីក្នុងសៀវភៅ, ក្បួនច្បាប់, លក្ខន្តិកៈ ឬ លិខិតផ្សេងៗ ។ល។

ឧទាហរណ៍:

អំពីមហាសន្និបាត

សមាជិកទាំងឡាយនៃគណៈកម្មាធិការ មករួមប្រជុំគ្នាជាមហាសន្និបាតសាមញ្ញ ដើម្បី ៖

(១) ហៅថា "អឌ្ឍខណ្ឌសញ្ញា" ក៏បាន ។

www.aumekhmerlibrary.fr

ឝ) ជ្រើសតាំងសមាជិកទាំងឡាយនៃគណៈ-
កម្មាធិការនាយក;

ឃ) ស្ដាប់សេចក្ដីរាយការណ៍.....(....;

ង) ពិភាក្សាអំពីបញ្ហាទាំងឡាយ......,

សម្រាប់ប្រើកំណត់មុខលេខ ដែលយកមកប្រើរៀន
ជាមាតិកា នៅខាងដើមសេចក្ដីនីមួយៗ,

ឧទាហរណ៍:

ការសិក្សា (ក្នុងសាលារៀនទូទៅ) ពោលដោយ
សង្ខេបមាន ៤ ប្រភេទ[១] គឺ ៖

១) វិទ្យាសិក្សា រៀនវិទ្យាសាស្ត្រផ្សេងៗ មាន
អក្សរសាស្ត្រជាដើម;

២) បរិយាសិក្សា រៀនរក្សាប្ដីពាក្យភរិយាមារយាទ;

(១) ស្រង់ពីសៀវភៅ ព្រះពោធិវង្ស (ហ.គ សុវណ្ណវជិរប្បញ្ញោ)
ចាងហ្វាងសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ ។

៣) កម្មសិក្សា រៀនការងារ គឺរៀនឲ្យចេះធ្វើការដឹកស្អាតជំនាញ ;

៤) កាយបរិហារសិក្សា រៀនរក្សារូបកាយ ឲ្យបានប្រកបដោយអនាម័យសុខភាព ។

ក) សំនួរ

វិជ្ជាក្រុបកបំហៀង ឬ អក្សរខសញ្ញា មានរូបសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើដូចម្តេចក្នុងការសរសេរ? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

ខ) ចម្លើយ

* *
*

(២០) អវគ្រហសញ្ញា[១] (៎)

ខណ្ឌសញ្ញាមួយបែប មានរូបសណ្ឋានស្រដៀងនឹងពងដង្កង្កណ្ដៀវខ្វៀយ៉ាងនេះ (៎) សម្រាប់ប្រើតបទសន្ធិភ្ជាប់ស័ព្ទពីរដែលមានស្រះនៅជិតផ្ទាល់គ្នា ហើយត្រូវលុបស្រៈមួយចេញ ដោយដាក់ខណ្ឌសញ្ញានេះជំនួស, មានវិធីប្រើដូចគ្នានឹង អាប៉ុស្ត្រុហ្វ (Apostrophe) ឬពំង (') នេះ (ប្រើចំពោះតែភាសាសំស្ក្រឹត),

ឧទាហរណ៍ :

សោ អបិ > សោ៎បិ, សោ អហំ > សោ៎ហំ, តេ អបិ > តេ៎បិ ជាដើម;

---

(១) អវគ្រហ: (អានថា: អៈវ៉ៈកគ្រៈហៈ) ន. (សំ. អវគ្រហ:, ម. អវគ្គហ ប្រែថា: "គ្រឿងជំទាស់, គ្រឿងរាំង, ហេតុដែលនាំឲ្យទើសទាក់, ឧបសគ្គ"), (មើលវចនានុក្រមភាគទី ២ ពួកអក្សរ អ) ។

បើភាសាសំស្ក្រឹត ដែលសរសេរជាអក្សរឡាតាំង ត្រូវប្រើយ៉ាងនេះ ជា: So’ Pi, So’ Ham, Te’ Pi;

ខាងភាសាបាលី បើយក អាប៉ុស្ត្រូហ្វ៍ (’) នេះមកប្រើជំនួស អវគ្រហសញ្ញា (៌) នេះ ត្រូវតាមសម័យនិយមក៏បាន ដើម្បីឲ្យងាយមើលនិងងាយសរសេរ,

ឧទាហរណ៍:

សោ’បិ, សោ’ហំ, តេ’បិ ជាដើម ។

អវគ្រហសញ្ញា (៌) នេះ ដូចគ្នានឹងខណ្ឌសញ្ញាអាប៉ុស្ត្រូហ្វ៍ដែលប្រើខាងភាសាបារាំង,

ឧទាហរណ៍: (ខាងភាសាបារាំង)

Je Ai > J’ai, Le Homme > L’homme, Le Estomac > L’estomac ETC...;

ក) សំនួរ

អវគ្រហសញ្ញា មានសណ្ឋានដូចអ្វី? សម្រាប់ប្រើ

តបទអ្វី? មានវិធីប្រើដូចគ្នានឹងសញ្ញាអ្វី? ចូរលើកឧទាហរណ៍មកពន្យល់?

១) ចម្លើយ

* *
*

ចប់វិធីប្រើខណ្ឌសញ្ញា

បកិណ្ណកសញ្ញា

សញ្ញា (<) នេះ ហៅថា "អាគតសញ្ញា"

សំគាល់សេចក្ដីថា "មកពី",

ឧទាហរណ៍: អត្តូបជីវី < អត្ត + ឧបជីវី "អ្នកចិញ្ចឹមជីវិតដោយអាស្រ័យកម្លាំងរបស់ខ្លួន" ។

ក្នុងគណិតសាស្ត្រសម្គាល់ថា "តូចជាង",

ឧទាហរណ៍:

៣ < ៦ (ចំនួន "៣" តូចជាងចំនួន "៦") ។

* *
*

សញ្ញា (>) នេះ ហៅថា "គតសញ្ញា"

សំគាលសេចក្ដីថា "ទៅជា",

ឧទាហរណ៍៖

ក + ិ > កិ;

ខ + ិ > ខិ;

គ + ិ > គិ;

ឃ + ិ > ឃិ;

ង + ិ > ងិ;

គង៊ីគណិតសាស្ត្រសម្គាល់ថា "ធំជាង"

ឧទាហរណ៍:

១ > ក (ចំនួន "១" ធំជាងចំនួន "ក" ។

* *

*

សញ្ញា (%) នេះ ហៅថា "១ណ្ណបរិយោសាន"

សម្រាប់ប្រើដាក់គង៊ីទីបំផុតបង្អស់ នៃសេចក្តីមួយ ៗ ឬរឿង

មួយ ៗ ដែលចប់ស្រេច ។

១ណ្ណបរិយោសាន (%) នេះ ខ្មែរមិនសូវប្រើទេ

ប្រើនប្រើតែ ១ណ្ណ (៕) នេះឬ ប្រើ ល្បះបរិយោសាន

(៕,) នេះទាំងអស់ ។

www.anlekhmerdale.fr

មានប្រើតែក្នុងការបែងចែកភាគក្នុងចំនួនរយ ត្រូវនឹងពាក្យបារាំងថា (Pourcentage) ហៅថា ភាគរយ (%),

ឧទាហរណ៍:

បំពោះការលក់អសង្ហារិមវត្ថុ ពន្ធប្រថាប់ត្រា គេត្រូវយកដប់ប្រាំភាគរយ (១៥%) លើតម្លៃលក់......;

ឬថា:

បើអ្នកទិញសៀវភៅខ្ញុំយកទៅលក់ ខ្ញុំនឹងគិតរង្វាន់ជូនអ្នកម្ភៃប្រាំភាគរយ (២៥%) ...... ។

* * *

សញ្ញា (+) នេះ ហៅថា “កាកបាទ” សំគាល់សេចក្ដីថា “នឹង” ឬ “ហើយនឹង”,

ឧទាហរណ៍:

ក + ប > កប; កា + ប > កាបៗ

១ + ២ = ៣; ៣ + ២ = ៥ ៗ

* *
*

សញ្ញា (=) នេះ បើប្រើក្នុងអក្សរសាស្ត្រត្រូវសំគាល់សេចក្ដីថា "គឺ, ទៅជា" ឬ "ជា",

ឧទាហរណ៍:

អ + អិ = អេ; អ + ឱ = ឱ;

បើប្រើដាក់ពីក្រោមពាក្យ គឺពីក្រោមបន្ទាត់ នោះរបៀបប្រើដូចគ្នានឹងវង្គសញ្ញាដែរ, តែអាចចង្អុលបង្ហាញសេចក្ដីឲ្យច្បាស់ជាងវង្គសញ្ញានោះទៅទៀត,

ឧទាហរណ៍:

បណ្ដាកូនសិស្សដែលចូលប្រឡង ១០ នាក់នោះបានជាប់តែ ៥ នាក់ទេគឺ:

www.ameriquemerfree.fr

ស៊ុន-ជា ១, ឆាងប័ត្ន-បញ្ញា ១, ឆាងបិត្រ-លតា ១, ស៊ុខ-សីរី ១, សេង-វិទ្យាឆា ១;

បើប្រើក្នុងក្បួនគណិតសាស្ត្រ ត្រូវសំគាល់សេចក្តីថា "ស្មើនឹង" ឬ "ត្រូវជា",

ឧទាហរណ៍:

៤ : ២ = ២; ៤ + ២ = ៦ ... ជាដើម ។

* *
*

សញ្ញា (×) នេះ សម្រាប់ប្រើក្នុងក្បួនគណិតសាស្ត្រ ប្រែថា "គុណនឹង" ជាសញ្ញាសំគាល់សេចក្តីថា "ត្រូវបង្កើន ឬ ទ្វេភាគ ឬ បំនួនឲ្យច្រើនឡើង",

ឧទាហរណ៍:

៥ × ២ = ១០ ... ជាដើម ។

— បប់ —

បញ្ជីសៀវភៅ

ផ្សាយចេញពីបណ្ណាគារ ប៊ុត-ឆាង

1. ១– អភិធម្មមាតិកាប្រែ ៧៥,០០
2. ២– ធម្មករណភិធម្មប្រែ ៨,០០
3. ៣– ព្រហ្មវិហារកថា ១៥,០០
4. ៤– គិហិវិន័យសួរ-ឆ្លើយ (សម្រាប់ឧបាសក) ២០,០០
5. ៥– អភិធម្មត្ថសង្គហសង្ខេប ៨,០០
6. ៦– អរិយធនកថា ៦,០០
7. ៧– ត្រៃសរណគមនវិធី ១០,០០
8. ៨– សាសនាគឺអ្វី សួរ-ឆ្លើយ ២០,០០
9. ៩– ធម្មរាសី (សម្រាប់ធម្មវិន័យថ្នាក់ឯក-ទោ) ២០,០០
10. ១០– ត្រៃរត្នវិនិច្ឆ័យ (ពិស្ដារ) ៣៥,០០
11. ១១– មារាភិវិជ័យ ១០,០០
12. ១២– ប្រជុំលិខិត ៣៥,០០
13. ១៣– ទម្លាប់ទំនៀម ២០,០០
14. ១៤– ភាគសព្ទ ១០,០០
15. ១៥– ច្បាប់បណ្ដាំឪពុក ៤,០០
16. ១៦– ច្បាប់ហែមហាជន ៤,០០
17. ១៧– ល្បើកឱុប-ស៊ីឱឌ (ប្រែចេញពីហ្វាបឡាហ្វុងតែណឺ) ១៥,០០
18. ១៨– ចោរបិទមុខ (៥ ខ្សែចប់) ១០,០០
19. ១៩– ចោរលួចប្រាក់ (២ ខ្សែចប់) ១៣,០០

២០ - មគ្គលីផល (៤ ខ្សែចប់) ៨,០០

២១ - សុវណ្ណក្ដាមស (៥ ខ្សែចប់) ១០,០០

២២ - នាងវិមានច័ន្ទ ១១,០០

២៣ - សុភាទន្សាយ ៨,០០

២៤ - ព្រេងភាសនាអនាគត ១៥,០០

២៥ - ព្យាករណ៍សាស្ត្រ (តម្រាភាគ់សព្ទ នឹង មើលប្រជ្រុយ) ១៥,០០

២៦ - តម្រាបាប់ខ្យល់គ ១០,០០

២៧ - ព្រហ្មជាតិទី ១ (ក្បួនទាយគ្រប់យ៉ាង) ៣០,០០

២៨ - — ទី ២ (— ដ —) ៣០,០០

២៩ - — ទី ៣ (— ដ —) ៣០,០០

៣០ - ភាសិតសម្រាំង (ទី ១ – ២ – ៣) ១៥,០០

៣១ - អនុពាក្យ (សរសេរតាមសូត្រ) ២៥,០០

៣២ - អក្ខរានុក្រមខ្មែរ ៣០០,០០

៣៣ - វិធីប្រើវណ្ណយុត្តិ នឹង ខណ្ឌសញ្ញា ២៥,០០

៣៤ - ប្រស្នានព្វន្ត (សម្រាប់ថ្នាក់មធ្យមដ្ឋាន នឹង ឧត្តមដ្ឋាន) ៣០,០០

៣៥ - ឆាយា - សង្ស៊ីកា (ចងក្រប) ៥,០០

៣៦ - ភាសិតសម្រាំងទី ៤ នឹងទី ៥ . . . . (កំពុងបោះពុម្ព) . .

៣៧ - បែបរៀនអង់គ្លេសឆាប់ . . . . (— ដ —) . .

៣៨ - ភាសាបដិវត្តន៍ (ខ្មែរ – បារាំង) . . . (— ដ —) . .

៣៩ - គោលសំខាន់នៃប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសកម្ពុជា (— ដ —) . .

* *
*

ប្រដាប់គ្រូបង្រៀន

១- អក្សរចល័តខ្មែរ (មានស្រៈ, ព្យញ្ជនៈ, គ្រាប់, សម្ងាប់, ផ្ញើជើង, លេខ) ៣៥រ,០០

២- អក្សរចល័តបារាំង (Lettres Mobiles Français) ៣០,០០

៣- រូបសត្វស្រុក - សត្វព្រៃ - សត្វទឹក (មានច្រើនមុខ) ៤,០០

៤- ទេសភាពវត្ត ១០,០០

៥- ទេសភាពកំពង់ ១០,០០

៦- ជីវភាពនៅស្រុកស្រែ ១០,០០

៧- រូបភាពកសិកម្ម (ការភ្ជួររាស់) ផ្ទាំងធំ ៣០,០០

៨- សុភាសិតខ្មែរ (មានច្រើនមុខ) ៥,០០

៩- គំនូទេសភាពធំ ៗ សម្រាប់តាំងសាលារៀននឹងតាំងលំអគេហស្ថាន (មានច្រើនបែប) . . . .

១០- ការបាត់ថ្នាក់ (អក្សរខ្មែរ - បារាំង) របនាជាអក្សរព័ណ៌ (មាន ១៣ មុខ) (Classement) ៦,០០

១១- រូបអសុភ (Squelette) ១០,០០

* *
*

ដំណឹងពិសេស

បណ្ណាគារខ្ញុំមានទទួលធ្វើអក្សរកាត់គ្រប់បែប (អក្សរខ្មែរ), បើអស់លោក-អ្នក ត្រូវការដាវយកទៅប្រើការកម្មពិធីផ្សេងៗ, ដូចជា: បុណ្យព្រះសព, បោសព, កឋិន, ផ្កា, សីមា, យីកេះឆ្លុះ, ឆាមសាលារៀន ឬ បិទបដា ជាដើម នោះសូមអញ្ជើញទៅទាក់ទងនឹងបណ្ណាគារខ្ញុំចុះ បណ្ណាគារខ្ញុំនឹងទទួលធ្វើជូន ។

* *
*

កំពស់អក្សរដូចមានខាងក្រោមនេះ

អក្សរខម	កំពស់តួ ៣៥ សង់ទីម៉ែត្រ		(មិនគិតជើង - សក់)
— —	២០	—	(— ដ —)
— —	១០	—	(— ដ —)
អក្សរឈរ —	១៥	—	(— ដ —)
— —	១០	—	(— ដ —)

* *
*

ប្រដាប់គ្រូបង្រៀន

១ - អក្សរចល័តខ្មែរ (មានស្រះ, ព្យញ្ជនៈ, គ្រាភ់, សម្លាប់, ជើងជើង, លេខ) ៣៥រ,០០

២ - អក្សរចល័តបារាំង (Lettres Mobiles Français) ៣០,០០

៣ - រូបសត្វស្រុក - សត្វព្រៃ - សត្វទឹក (មានច្រើនមុខ) ៤,០០

៤ - ទេសភាពវត្ត ១០,០០

៥ - ទេសភាពកំពង់ ១០,០០

៦ - ជីវភាពនៅស្រុកស្រែ ១០,០០

៧ - រូបភាពកសិកម្ម (ការភ្ជួររាស់) ផ្ទាំងធំ ៣០,០០

៨ - សុភាសិតខ្មែរ (មានច្រើនមុខ) ៥,០០

៩ - គំនូរទេសភាពធំៗ សម្រាប់តាំងសាលារៀននឹងតាំងលំអ គេហស្ថាន (មានច្រើនបែប) . . . .

១០ - ការចាត់ថ្នាក់ (អក្សរខ្មែរ - បារាំង) រចនាជាអក្សរពណ៌ (មាន ១៣ មុខ) (Classement) ៦,០០

១១ - រូបរាងឆ្អឹង (Squelette) ១០,០០

* *
*

ព្រលឹងខ្មែរ

ថ្លៃ ២៥រ,០០ ភ្នំពេញ — រោងពុម្ពព្រះបរមរាជវាំង